

ЗМІСТ

1. Методологія дослідження.....	2
2. Загальні тенденції щодо видів ОПІВ на балансі ЗВО.....	3
3. Детальний аналіз щодо кожного виду ОПІВ на балансі ЗВО	12
3.1. Патенти на винаходи.....	12
3.2. Патенти на корисні моделі.....	14
3.3. Авторські свідоцтва на літературні та художні твори.....	17
3.4. Авторські свідоцтва на комп'ютерні програми.....	20
3.5. Свідоцтва на торговельні марки.....	21
3.6. Свідоцтва на промислові зразки.....	23
3.7. Патенти на сорти рослин.....	24
3.8. Авторські свідоцтва на компіляції (бази даних).....	26
3.9. Свідоцтва на географічні зазначення.....	27
3.10. Ноу-хау.....	28
4. Структура ОПІВ на балансі ЗВО відповідно до спеціалізації установи	29
4.1. Структура ОПІВ на балансах аграрних ЗВО.....	29
4.2. Структура ОПІВ на балансах гуманітарних ЗВО	30
4.3. Структура ОПІВ на балансах економічних ЗВО	30
4.4. Структура ОПІВ на балансах класичних ЗВО	31
4.5. Структура ОПІВ на балансах медичних ЗВО	32
4.6. Структура ОПІВ на балансах мистецьких ЗВО.....	33
4.7. Структура ОПІВ на балансах педагогічних ЗВО.....	34
4.8. Структура ОПІВ на балансах профільних ЗВО	35
4.9. Структура ОПІВ на балансах технічних ЗВО.....	36
4.10. Структура ОПІВ на балансах технологічних ЗВО.....	37
4.11. Структура ОПІВ на балансах ЗВО фізичного виховання та спорту	38
4.12. Структура ОПІВ на балансах юридичних ЗВО.....	39
5. Висновки	40

1. Методологія дослідження

Аналіз динаміки постановки об'єктів права інтелектуальної власності (далі – ОПІВ) на баланс закладами вищої освіти (далі – ЗВО) є важливим інструментом для розуміння тенденцій у сфері управління інтелектуальною власністю. Дане дослідження спрямоване на вивчення змін у кількості та структурі ОПІВ, які поставлені на баланси ЗВО, у динаміці за період 2019-2023 рр., зокрема в розрізі видів ОПІВ та спеціалізації закладів освіти.

Класифікацію закладів вищої освіти відповідно до їх спеціалізації було здійснено на основі статті 28 Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1 липня 2014 року, згідно з якою в Україні діють заклади вищої освіти таких типів:

1) університет – багатогалузевий (класичний, технічний) або галузевий (профільний, технологічний, педагогічний, фізичного виховання і спорту, гуманітарний, богословський/теологічний, медичний, економічний, юридичний, фармацевтичний, аграрний, мистецький, культурологічний тощо) заклад вищої освіти;

2) академія, інститут – галузевий (профільний, технологічний, технічний, педагогічний, богословський/теологічний, медичний, економічний, юридичний, фармацевтичний, аграрний, мистецький, культурологічний тощо) заклад вищої освіти.

Основними завданнями дослідження щодо аналізу постановки ОПІВ на баланси ЗВО є:

1. Відображення інноваційної активності: аналіз динаміки дозволяє виявити рівень інноваційної активності ЗВО, визначити, наскільки ефективно вони використовують результати своєї наукової та прикладної діяльності для формування конкурентних переваг;

2. Ідентифікація пріоритетних напрямів діяльності: дослідження допомагає оцінити, які види ОПІВ (винаходи, корисні моделі, комп'ютерні програми, промислові зразки тощо) є найбільш актуальними для різних типів ЗВО (технічних, медичних, аграрних, юридичних, мистецьких тощо), а також відстежити тенденції їх змін;

3. Оцінка ефективності управління інтелектуальною власністю: аналіз структури ОПІВ на балансах дозволяє визначити, чи впроваджують ЗВО сучасні підходи до управління інтелектуальною власністю, зокрема комерціалізацію та правовий захист об'єктів.

Збір даних: дані було отримано у відповідь на офіційний запит про отримання інформації від Міністерства освіти і науки України (далі – МОНУ) щодо усіх ЗВО, які належать до підпорядкування МОНУ та деяких ЗВО, які не належать, зокрема Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, Харківський національний університет повітряних сил ім. І. Кожедуба та Харківська державна академія дизайну і мистецтв.

Було проведено:

- 1) динамічний аналіз: вивчення змін у кількості ОПІВ на балансах ЗВО за період 2019–2023 рр. щодо виявлення тенденцій до зростання або скорочення;
- 2) структурний аналіз:
 - a. оцінка співвідношення різних типів ОПІВ у загальній структурі балансів ЗВО;
 - b. вивчення специфіки постановки ОПІВ для ЗВО певних спеціалізацій;
- 3) порівняльний аналіз: порівняння показників між ЗВО різних спеціалізацій для виявлення відмінностей і спільних ознак. ●

2. Загальні тенденції щодо видів ОПІВ на балансі ЗВО

Наявність об'єктів права інтелектуальної власності на балансі закладів вищої освіти є важливим з кількох причин:

1. Зміцнення інноваційного потенціалу (такі ОПІВ як патенти, торгові марки та авторські права свідчать про інноваційний розвиток ЗВО, що демонструє здатність університету створювати нові знання, технології та продукти, що є важливими для наукового прогресу та розвитку інноваційної економіки).
2. Підвищення конкурентоспроможності (ОПІВ на балансі ЗВО можуть бути вигідним активом, що підвищує конкурентоспроможність закладу в національному та міжнародному контексті)
3. Залучення додаткових джерел фінансування (ОПІВ можуть приносити прибуток через ліцензування, комерціалізацію та партнерства з бізнесом. Це створює додаткові джерела фінансування для ЗВО, що важливо для підтримки дослідницької діяльності, розвитку інфраструктури та загального зростання університету);
4. Можливості для співпраці з промисловістю (компанії та промислові партнери часто зацікавлені у співпраці з університетами, що володіють інтелектуальними активами. Наявність ОПІВ на балансі ЗВО полегшує встановлення партнерських відносин для спільних досліджень і розробок, що вигідно як для ЗВО, так і для промислових партнерів);
5. Зміцнення фінансового стану ЗВО (ОПІВ, як і будь-які інші активи, збільшують загальну вартість активів на балансі ЗВО, що покращує фінансовий стан закладу. Це може підвищити фінансову стійкість і сприяти залученню інвесторів та донорів.);

6. Підвищення іміджу та репутації ЗВО (наявність інтелектуальних активів підтверджує високу якість наукової діяльності ЗВО, що сприяє підвищенню його іміджу серед інших закладів освіти, а також серед потенційних студентів, дослідників та партнерів).

За досліджуваний період 2019-2023 рр. простежується слабка негативна динаміка *загальної кількості ОПІВ* (незалежно від типу ОПІВ) серед ЗВО, а саме на 3 % у 2023 р. у порівнянні з аналогічним показником 2019 року, детальніше на рис. 1. При цьому у 2020 році спостерігається його незначне зниження до 6983 од. (-1,1%) у порівнянні з 7060 од. у 2019 р. У 2021 році показник відновив рівень 2019 року і досягнув 7093 од. та темп приросту рік до року становив 1,6%. Найбільша зміна відбулася у 2022 році, коли кількість ОПІВ на балансі скоротилася до мінімального значення протягом аналізованого періоду, а саме: 6449 од. з темпом зменшення у (-9,1%), що, ймовірно, пов'язане з економічними та соціальними викликами у зв'язку з війною. Однак вже у 2023 році можна спостерігати позитивну динаміку, оскільки показник загальної кількості ОПІВ на балансі зріс до 6844 од. та темп приросту становив 6,1%, що може свідчити про відновлення інтересу до поставовки ОПІВ на баланс серед установ вищої освіти. Середнє значення кількості ОПІВ на балансах ЗВО становило 6886 од.

Рис. 1. Динаміка кількості ОПІВ на балансі установ вищої освіти та темп приросту рік до року, од. та % (права шкала діаграми)

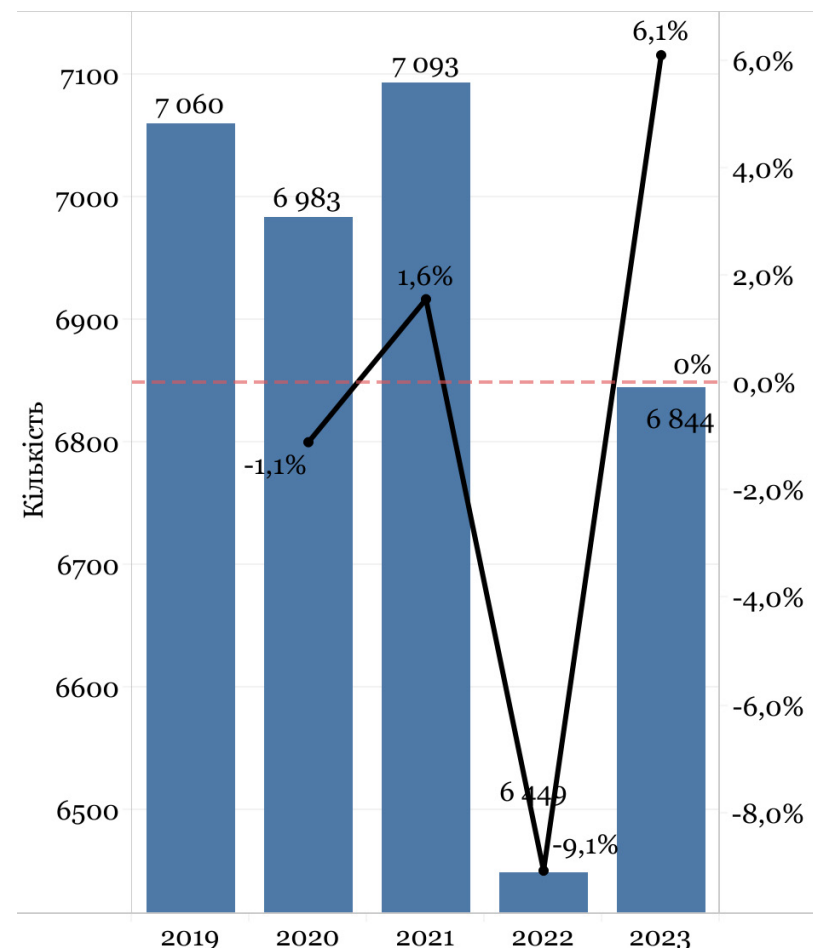
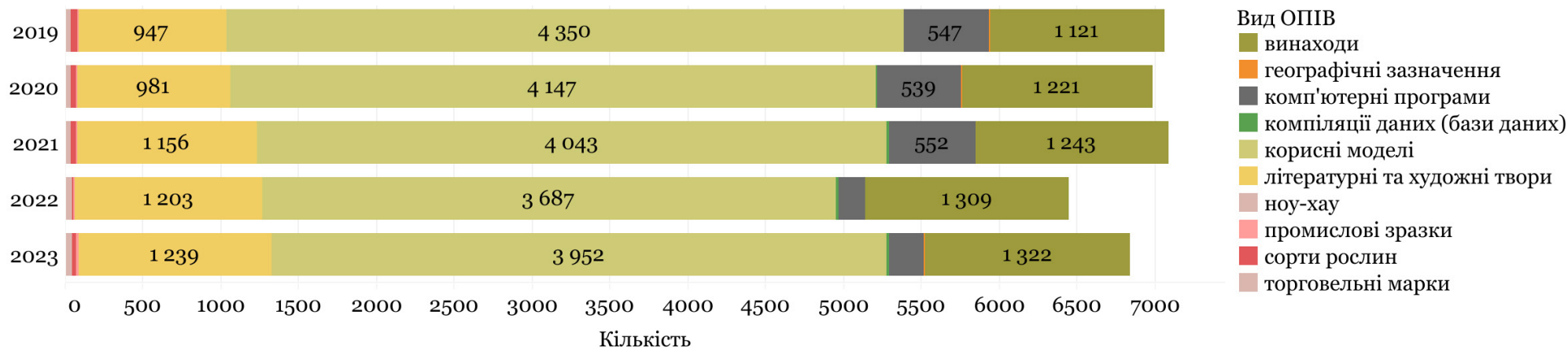

Рис. 2. Кількість ОПІВ на балансі ЗВО в залежності від виду ОПІВ у 2019-2023 рр. (од.)

Розподіл кількості ОПІВ за видами демонструє суттєві відмінності у частках **по рокам** та представлено на рис. 2.

На основі даних рис. 2 можна визначити, що найбільша питома вага серед ОПІВ на балансах ЗВО належить корисним моделям та становить у середньому 60 %, проте варто зазначити, що у динаміці дана частка зменшується з 62 % у 2019 р. до 58 % у 2023 р.

Кількість винаходів на балансах ЗВО є майже незмінною у динаміці, але показує незначне зростання від 1121 од. у 2019 році до 1322 од. у 2023 році. Частка винаходів серед загальної кількості ОПІВ поступово зростає з 16 % у 2019 р. до 19 % у 2023 р., що може свідчити про підвищений інтерес до патентування нових технологій та постановки їх на баланс ЗВО з метою їх подальшої комерціалізації.

Кількість комп'ютерних програм на балансах ЗВО протягом 2019-2021 рр. залишалась відносно стабільною, коливаючись в межах 540-550, але протягом 2022-2023 рр. даний показник знизився більш ніж удвічі та станом на 2023 р. становив 229 од. Незначне зростання спостерігається у 2023 р. порівняно з 2022 р. на 59 од., що становить майже 35 % приросту по даному виду ОПІВ на балансі.

Частка комп'ютерних програм у структурі ОПІВ на балансах ЗВО протягом 2019-2021 рр. була на рівні близько 7.5–7.8%, проте у 2022 р. та 2023 р. даний показник становив 2,6 % та 3,4 % відповідно.

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

Літературні та художні твори на балансах ЗВО мають зростаючу динаміку протягом 2019-2023 рр. як у абсолютному, так і у відносному значенні, зокрема спостерігається збільшення даного виду ОПІВ на балансі на 292 од. (значення показника 2023 р. у порівнянні з аналогічним значенням 2019 р.), а також збільшення питомої ваги з 13,4 % у загальній структурі ОПІВ на балансі до 18 %.

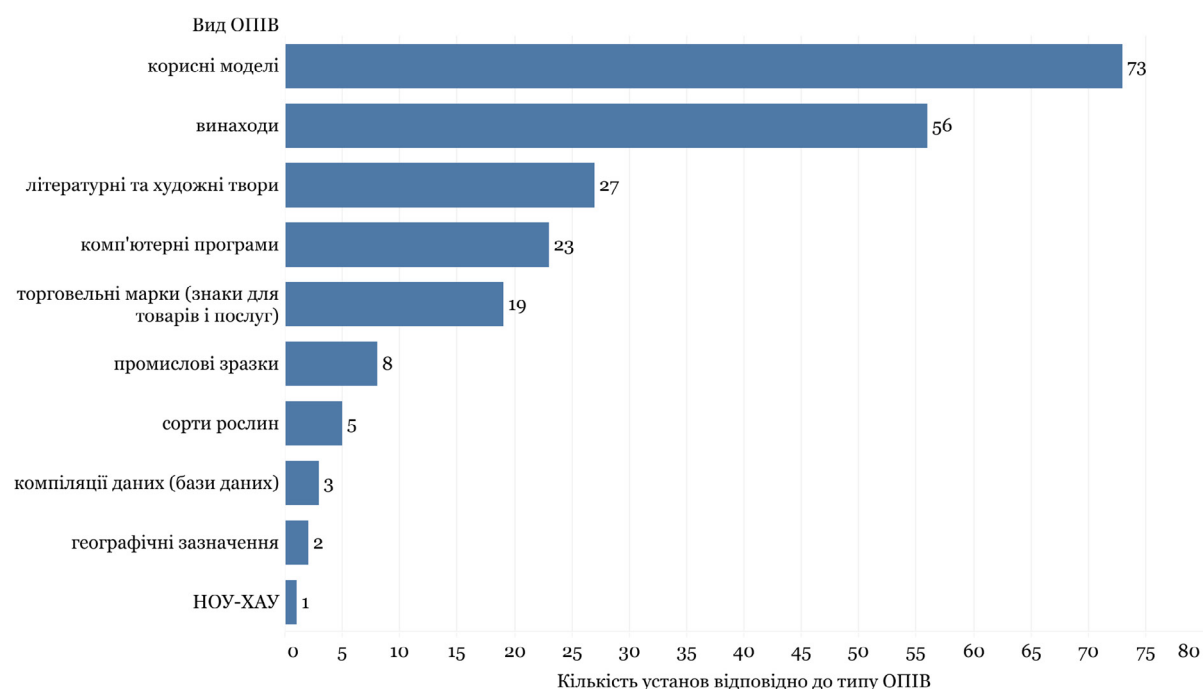
Інші види ОПІВ мають значно нижчі показники, питома вага яких в загальній структурі ОПІВ на балансі становить менше 1%, зокрема торговельні марки (знаки для товарів і послуг) (у середньому з часткою 0,55%), сорти рослин (у середньому з часткою 0,4%), компіляції даних (бази даних) (у середньому з часткою 0,17%) та промислові зразки (0,14%). Найменшу частку у структурі ОПІВ на балансах установ займають ноу-хау (0,01%) та географічні зазначення (0,05%).

На рис. 3 представлено **кількість установ, які мають ОПІВ на балансі, за видами ОПІВ**. Корисні моделі є найбільш поширеним видом ОПІВ серед установ завдяки спрощеній процедурі реєстрації порівняно з винаходами та широкому використанню в різних сферах, 73 установи мають корисні моделі на балансі.

56 установ мають винаходи на своєму балансі, що вказує на високий рівень інноваційної діяльності установ, які прагнуть захистити свої технологічні розробки. 27 установ мають літературні та художні твори (наукові публікації, навчальні матеріали та інші творчі продукти, які створюються в установах) на балансі.

23 установи мають на балансі комп'ютерні програми, що свідчить про інтерес до цифрових технологій та збереження прав на програмне забезпечення. 19 установ володіють торговельними марками, наявність торговельних марок на балансі вказує на те, що деякі установи ви-

Рис. 3. Кількість установ, які мають ОПІВ на балансі, відповідно до виду ОПІВ за 2019-2023 рр. (од.)

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

користують бренд або логотипи для ідентифікації своїх послуг чи товарів, що важливо для встановлення репутації та розпізнаваності.

Згідно з даними рис. 3, 8 установ мають промислові зразки, невелика кількість промислових зразків свідчить про відносно низьку активність у сфері дизайну та зовнішнього оформлення продукції.

5 установ мають на балансі сорти рослин, незначна кількість установ пов'язана з тим, що сорти рослин мають вузьке застосування і актуальні для наукових або сільськогосподарських установ, що займаються біотехнологіями та селекцією.

Невелика кількість установ (3 установи) мають на балансі компіляції даних (бази даних), що може бути пов'язано з вимогами щодо захисту прав на такі об'єкти або з їх обмеженим використанням. 2 установи мають географічні зазначення, що може бути пов'язано з обмеженою кількістю об'єктів, які можуть претендувати на такий статус. 1 установа володіє ноу-хау, оскільки ноу-хау є специфічним видом інтелектуальної власності і рідко реєструється як ОПІВ, тому низька поширеність цього об'єкта є передбачуваною.

На рис. 4 представлено **аналіз кількості установ – ЗВО, які мають ОПІВ на балансі, відповідно до виду ОПІВ та спеціалізацією установи** (технічний, класичний, аграрний, гуманітарний ЗВО тощо).

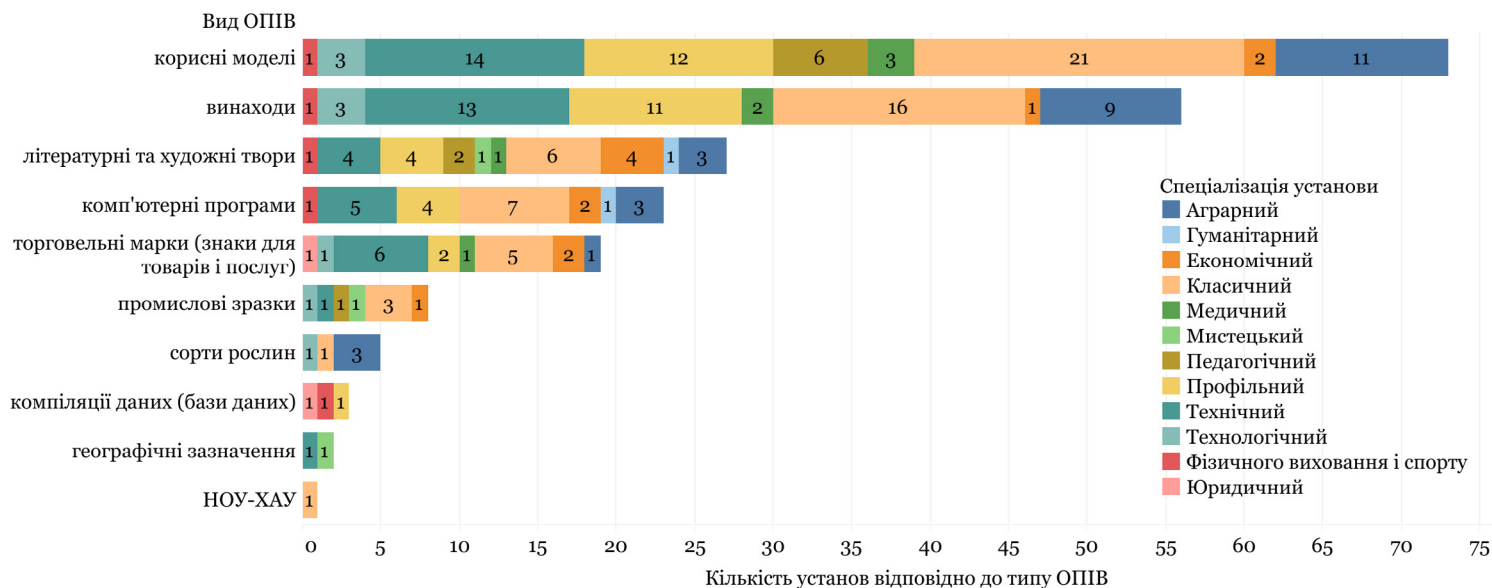

Рис. 4. Кількість установ, які мають ОПІВ на балансі, відповідно до виду ОПІВ та спеціалізації установи за 2019-2023 рр. (од.)

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

Корисні моделі та винаходи переважно перебувають на балансі у класичних, технічних, профільних та аграрних установах, що відображає спрямованість цих установ на технологічні інновації.

Літературні та художні твори, а також комп'ютерні програми відображені у балансі переважно у класичних, технічних та профільних ЗВО.

Класичні, економічні та технічні установи мають на своїх балансах торговельні марки, що може вказувати на їхню зацікавленість у захисті комерційної ідентичності.

Промислові зразки на балансі установи переважно характерні для класичних ЗВО, при цьому сорти рослин перебувають на балансі в основному в аграрних установах, оскільки саме вони зосереджені на селекції та захисті нових сортів рослин (див. рис. 4).

Далі є доцільним розглянути **кількість ОПІВ на балансі у динаміці в залежності від спеціалізації установи** (рис. 5).

Найбільша кількість ОПІВ на балансах ЗВО спостерігається у класичних установах, де цей показник стабільно

зростає з 1828 од. у 2019 році до 2186 у 2023 році, що може бути пов'язано з їх широким науковим та освітнім профілем, який охоплює різні галузі знань.

Профільні установи займають друге місце за кількістю ОПІВ на балансах установ. Цей показник зріс з 1378 у 2019 році до 1762 у 2023 році, що вказує

на важливість інтелектуальної власності в їх науково-дослідній діяльності.

Кількість ОПІВ на балансі у технічних установах є досить значною порівняно з іншими ЗВО, але спостерігається спадна динаміка, оскільки у 2019 році для них було характерним найбільше значення ОПІВ на балансі серед усіх

Рис. 5. Кількість ОПІВ на балансі відповідно до спеціалізації установи у 2019-2023 рр. (од.)

Спеціалізація установи	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Аграрний	542	665	902	919	846
Гуманітарний	0	0	1	0	2
Економічний	364	491	517	479	482
Класичний	1 828	1 900	2 074	2 079	2 186
Медичний	269	153	47	19	28
Мистецький	32	34	35	46	69
Педагогічний	52	51	39	41	40
Профільний	1 378	1 410	1 696	1 700	1 762
Технічний	2 249	2 010	1 569	955	1 227
Технологічний	343	253	200	203	197
Фізичного виховання і спорту	2	15	12	7	3
Юридичний	1	1	1	1	2

ЗВО (2249 од.), але у 2023 році відбулось значне зниження майже у 2 рази, зокрема цей показник становив 1227 од., що на 1022 од. менше та темп зменшення становить (- 45 %).

Кількість ОПІВ на балансі в аграрних установах стабільно зростала з 542 у 2019 році до 919 у 2022 році, але в 2023 році показник знизився до 846. Кількість ОПІВ у економічних установах залишається відносно стабільною, з незначними коливаннями в межах 364 – 482 од. Значний спад спостерігається в медичних установах, де кількість ОПІВ знизилась з 269 у 2019 році до 28 у 2023 році, що пов'язано зі зміною підходів щодо захисту медичних розробок, зокрема способів лікування.

Мистецькі установи демонструють поступове зростання ОПІВ на балансі з 32 у 2019 році до 69 у 2023 році, що відображає зростання інтересу до захисту інтелектуальної власності у креативних індустріях. Показники ОПІВ на балансі для технологічних установ знижуються з 343 у 2019 році до 197 у 2023 році.

Такі спеціалізації ЗВО як гуманітарний, фізичного виховання та спорту та юридичний мають дуже низькі показники кількості ОПІВ на балансі та ма-

ють незначні зміни у динаміці. Низька активність у сфері інтелектуальної власності може свідчити про те, що дані установи менш активно займаються патентуванням та захистом інновацій.

Отже, згідно з рис. 5 найбільш активні щодо захисту ІВ та постановки її на баланс – це класичні, профільні, технічні та аграрні установи, які мають найбільшу кількість ОПІВ на балансі. Спостерігається зниження кількості ОПІВ у медичних та технічних установах, при цьому мистецькі та економічні установи показують помірне зростання, що вказує на сталий інтерес до захисту інтелектуальної власності у цих галузях.

Кількість ОПІВ на балансі установ відповідно до виду ОПІВ та спеціалізації установи за період 2019–2023 років наведено на рис. 6.

Щодо корисних моделей, то для класичних ЗВО спостерігається сталий ріст даного виду ОПІВ на балансі від 1442 од. у 2019 році до 1627 од. у 2023 році. Кількість корисних моделей на балансі аграрних ЗВО також зросла з 424 од. у 2019 році до піку 757 од. у 2022 році з подальшим зниженням до 690 од. у 2023 році. Для установ технічного спрямування характерним є значний спад з 1350

од. у 2019 році до 704 од. у 2023 році. Зростання кількості корисних моделей на балансі у динаміці є притаманним також для профільних ЗВО з 525 од. у 2019 р. до 705 од. у 2023 р. Варто відзначити, що спостерігається зростання у класичних, технологічних та аграрних установах, але значний спад у технічних.

Найбільша кількість винаходів на балансі знаходиться у класичних, технічних та профільних ЗВО, при цьому варто наголосити на зростаючу динаміку впродовж 2019-2023 рр. Кількість винаходів на балансі у аграрних та технологічних установах має спадну тенденцію та знизилась з 74 од. та 72 од. у 2019 році до 59 од. та 41 од. у 2023 році відповідно.

Комп'ютерні програми здебільшого перебувають на балансі у технічних ЗВО, але після стабільного рівня у 2019–2021 роках на рівні 480-500 од. спостерігається значне зменшення до 111 од. у 2023 році. Для класичних університетів навпаки характерною є позитивна динаміка, а саме зростання з 23 од. у 2019 році до 80 од. у 2023 році. Наявність комп'ютерних програм на балансах установ особливо з класичним та технічним профілем відображає актуальність ІТ-технологій та цифрових рішень.

Літературні та художні твори переважно перебувають на балансах економічних та профільних ЗВО, крім того варто відзначити значний рівень зростання з 288 од. у 2019 році до 416 у 2023 році для економічних та з 432 од. у 2019 році до 512 од. у 2023 році для профільних. Крім того, для класичних установ характерним є помірний рівень зростання даного типу ОПІВ на балансі, зокрема з 34 од. у 2019 році до 75 од. у 2023 році. Отже, літературні та художні твори є затребуваним видом ОПІВ серед економічних, класичних та профільних установ, що може бути пов'язано з потребою захисту наукових та навчальних матеріалів.

Щодо торговельних марок на балансі, то основними установами є класичні та технічні ЗВО, для яких також характерним є зростання, щодо інших типів установ, то для них характерною є або стала тенденція наявності торговельних марок на балансі або зростання, що свідчить про зростання значення брендування в установах освіти.

Рис. 6. Кількість ОПІВ на балансі відповідно до виду ОПІВ та спеціалізації установи у 2019-2023 рр. (од.)

Вид ОПІВ	Спеціалізація установи	Рік				
		2019	2020	2021	2022	2023
корисні моделі	Аграрний	424	573	753	757	690
	Економічний	65	83	84	28	30
	Класичний	1442	1496	1601	1578	1627
	Медичний	255	132	35	15	24
	Педагогічний	25	29	26	29	30
	Профільний	525	532	624	644	705
	Технічний	1350	1133	793	496	704
	Технологічний	264	167	127	140	142
винаходи	Фізичного виховання і спорту		2			
	Аграрний	74	56	92	72	59
	Економічний	8	20	25	27	27
	Класичний	314	317	367	373	373
	Медичний	11	18	9	1	
	Профільний	390	412	469	482	512
	Технічний	252	318	215	298	310
	Технологічний	72	79	66	56	41
комп'ютерні програми	Фізичного виховання і спорту		1			
	Аграрний	4	4	10	10	11
	Гуманітарний					2
	Економічний			1	1	2
	Класичний	23	27	34	38	80
	Профільний	24	24	24	25	23
	Технічний	496	483	483	96	111
географічні зазначення	Фізичного виховання і спорту		1			
	Мистецький					1
компіляції даних (бази даних)	Технічний	3	3	3	3	3
	Профільний	4	4	7	7	7
	Фізичного виховання і спорту	2	8	10	7	3
літературні та художні твори	Юридичний					1
	Аграрний			13	70	76
	Гуманітарний			1		
	Економічний	288	383	400	416	416
	Класичний	34	45	58	74	75
	Медичний					1
	Мистецький	30	32	33	44	66
	Педагогічний	27	22	12	11	9
	Профільний	432	435	569	539	512
промислові зразки	Технічний	136	61	68	49	84
	Фізичного виховання і спорту		3	2		
	Економічний		1	1	1	1
	Класичний	1	1			11
	Мистецький	2	2			2
	Педагогічний			1	1	1
сорти рослин	Технічний	1	1	1	1	1
	Технологічний	3	3	3	3	3
	Аграрний	39	31	34	10	10
	Класичний	2	2	2	4	4
торговельні марки	Технологічний					7
	Аграрний	1	1			
	Економічний	3	4	6	6	6
	Класичний	11	11	11	11	15
	Медичний	3	3	3	3	3
	Профільний	3	3	3	3	3
	Технічний	11	11	6	12	14
	Технологічний	4	4	4	4	4
ноу-хау	Юридичний	1	1	1	1	1
	Класичний	1	1	1	1	1

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

Щодо інших видів ОПІВ на балансі установ (див. рис. 6), то:

- промислові зразки в основному представлені у мистецьких, технологічних та класичних установах, але їх кількість залишається дуже низькою;
- сорти рослин переважно представлені у аграрних установах, що очікувано через специфіку їх діяльності, але при цьому мають спадну динаміку;
- компіляції даних (бази даних) на балансі наявні у профільних установах та ЗВО фізичного виховання і спорту;
- географічні зазначення на балансі ЗВО зустрічаються дуже рідко;
- ноу-хау є на балансі тільки у одному класичному ЗВО.

Отже, згідно з рис. 6 корисні моделі і винаходи залишаються найбільш розповсюдженими видами ОПІВ на балансі, особливо у класичних, профільних та технічних установах, хоча технічні установи демонструють спадну динаміку щодо винаходів. Комп'ютерні програми на балансі є більш харак-

терними для технічних установ, а літературні та художні твори на балансі – для економічних та профільних ЗВО.

36 ЗВО в Україні **НЕ мають ЖОДНОГО виду ОПІВ на своєму балансі за період 2019-2023 рр.**, що становить 28 % з усіх установ, які було проаналізовано у даному дослідженні.

Аналіз щодо *спеціалізації даних установ, які не мають ОПІВ на балансі* представлено на рис. 7.

Згідно з даними рис. 7, найбільше установ без ОПІВ на балансі мають класичний (9 установ) та педагогічний (5 установ) профілі, що може бути пов'язано з їхньою академічною спрямованістю і меншою активністю в розробці об'єктів інтелектуальної власності.

4 технічні ЗВО не мають ОПІВ на балансі, що є цікавим спостереженням, оскільки зазвичай технічні установи активно займаються патентуванням та ставлять на баланс свої патенти. ●

Рис. 7. Кількість установ, які не мають жодного виду ОПІВ на балансі відповідно до виду спеціалізації установи у 2019-2023 рр. (од.)

3. Детальний аналіз щодо кожного виду ОПІВ на балансі ЗВО

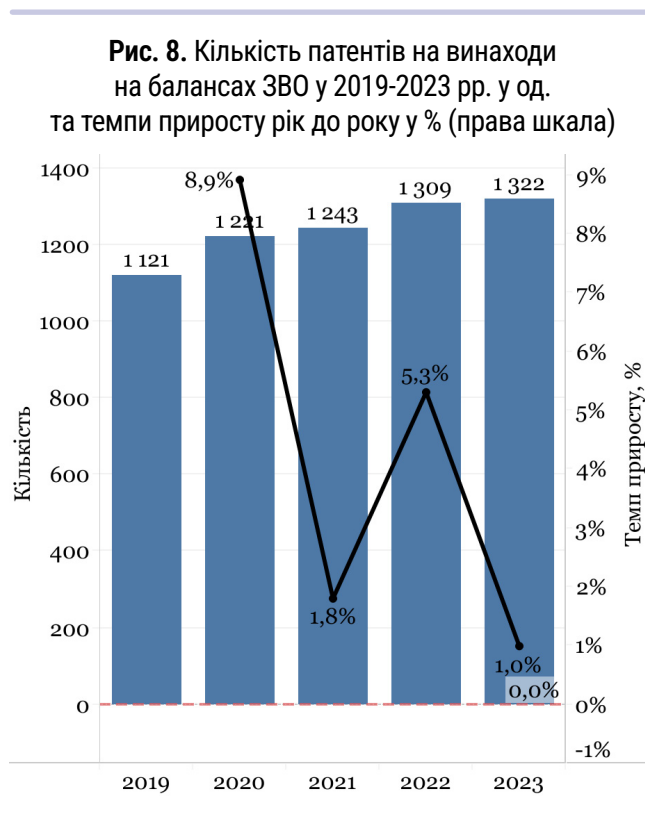
3.1. Патенти на винаходи

Патенти на винаходи відображають здатність ЗВО створювати унікальні технології, що робить їх критичним елементом інтелектуальних активів закладу освіти, тому постановка на баланс даного виду ОПІВ є надзвичайно актуальною. На рис. 8 представлена динаміка кількості винаходів та темпи приросту.

Рис. 8. *Кількість патентів на винаходи на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у од. та темпи приросту рік до року у % (права шкала)*

На основі даних рис. 8 можна визначити, що протягом періоду 2019-2023 років кількість патентів на винаходи на балансах ЗВО демонструє загальну тенденцію до зростання, хоча темпи приросту варіюються, зокрема кількість патентів на винаходи на балансах установ у абсолютному виразі зросла на 201 од. у 2023 році у порівнянні з аналогічним показником 2019 р. Най-

більші річні темпи приросту кількості патентів на винаходи на балансі установ були характерні для 2019-2020 рр. та 2021-2022 рр. та становили 8,9 та 5,3 % відповідно.

Отже, кількість винаходів на балансах ЗВО поступово збільшується, що свідчить про інноваційний потенціал та прагнення закладів захищати свої розробки та ставити їх на баланс.

Детальний аналіз патентів на винаходи на балансі за 2019-2023 рр. у розрізі установ наведено на рис. 9.

Рис. 9. Кількість патентів на винаходи на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

На основі даних рис. 9 до топ ЗВО за кількістю винаходів на балансі належать наступні:

- Український державний університет науки і технологій: зростання з 41 винаходів у 2019 році до 182 у 2023 році;
- Київський національний університет будівництва і архітектури: кількість винаходів зросла з 102 од. у 2019 році до 154 од. у 2023 році, також слід відмітити стабільне зростання упродовж усього періоду;

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

- Дніпровський національний університет ім. О. Гончара: збільшення кількості винаходів з 121 од. у 2019 році до 135 од. у 2023 році;
- Київський національний університет ім. Т. Шевченка: зростання показника винаходів на баланс з 102 од. у 2019 до 130 од. у 2023 р.

Дані тенденції свідчать про активну діяльність у сфері патентування та значний інноваційний потенціал даних ЗВО.

Крім того, варто виділити ті університети, які мають стабільні показники (без суттєвих змін за аналізований період) патентів на винаходи на балансі, або незначний рівень зростання у динаміці, а саме: НУ «Львівська політехніка», НТУ України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», Одеська державна академія будівництва і архітектури, Київський національний університет технологій і дизайну, Український державний університет залізничного транспорту, Національний університет харчових технологій, Запорізький національний університет.

Університети з незначною активністю у патентуванні, тобто деякі ЗВО мають лише по кілька патентів на винаходи на балансі (3-5 од.), що свідчить про незначну активність у сфері патентування або обмежений інноваційний потенціал, прикладами таких установ є Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», НУ «Полтавська політехніка ім. Ю. Кондратюка», Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича тощо.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Український державний університет науки і технологій	41	32	68	72	82
Київський національний університет будівництва і архітектури	02	28	36	36	54
Дніпровський національний університет ім. О. Гончара	21	21	36	36	35
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	02	00	09	30	30
Український державний університет залізничного транспорту	81	86	86	90	96
Національний університет «Одеська політехніка»	75	75	75	90	90
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	51	55	67	67	67
Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут	52	53	67	56	50
Національний університет "Львівська політехніка"	44	49	46	50	56
НТУ України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»	40	49	40	42	47
Національний університет харчових технологій	29	29	29	29	29
Вінницький національний аграрний університет	21	24	31	33	36
Національний університет біоресурсів і природокористування України	45	18	40	21	12
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова	31	39	21	20	24
Одеський національний технологічний університет	34	41	28	18	3
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є Жуковського "ХАІ"	37	24	24	24	24
Харківський національний університет міського господарства ім. О.М.Бекетова	3	3	32	29	29
Львівський національний університет ім. І.Франка	11	14	17	20	22
Державний торговельно-економічний університет	8	20	27	27	27
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	21	18	12	11	18
Запорізький національний університет	13	15	21	12	12
Одеська державна академія будівництва та архітектури	9	9	9	9	9
Київський національний університет технологій та дизайну	9	9	9	9	9
Приазовський державний технічний університет	2	21	7	7	7
Національний університет водного господарства та природокористування	7	7	7	8	1
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	10	1	10	5	2
Вінницький національний технічний університет	5	3	3	6	10
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля	5	5	5	5	6
ДВНЗ "Ужгородський національний університет"	5	5	5	5	5
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	7	11	4	1	1
Донецький національний технічний університет	1	7	7	5	2
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного	1	4	5	5	5
Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя	6	4	4	3	3
НУ "Запорізька політехніка"	5	3	2	3	3
Національний університет охорони здоров'я України ім. П.Л. Шупика	4	7	5		
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»	3	3	3	3	3
Сумський національний аграрний університет	3	3	3	3	3
Мукачівський державний університет	1	1	3	3	3
Криворізький національний університет	2	2	2	2	2
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій	2		2	5	
Національний авіаційний університет	4		4		
Поліський національний університет	2	5			
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича		1	1	2	2
Сумський державний університет		1	1	1	1
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності	2		1		1
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку	2	2			
Національний транспортний університет					3
Миколаївський національний аграрний університет				3	
Білоцерківський національний аграрний університет				2	1
Полтавський державний аграрний університет				1	1
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка	2				
Донбаська національна академія будівництва і архітектури				2	
Дніпровський державний аграрно-економічний університет				1	1
Харківська державна академія фізичної культури		1			
Українська інженерно-педагогічна академія				1	
Донбаська державна машинобудівна академія				1	

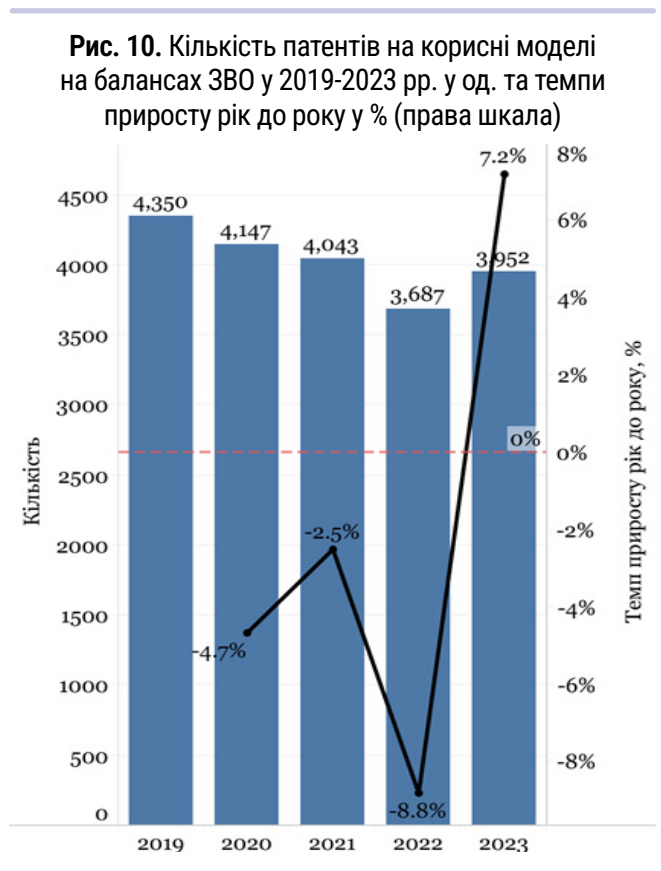
Рис. 9. Кількість патентів на винаходи на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Університети з тенденцією до зниження патентів на винаходів на балансі належать:

- Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна: кількість зменшується від 10 од. у 2019 році до 2 од. у 2023 році;
- Національний університет біоресурсів і природокористування України – з 45 од. у 2019 році до 12 од. у 2023 році;
- Одеський національний технологічний університет – від 34 од. у 2019 році до 3 од. у 2023 році;
- Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна – 10 од. у 2019 році до 2 од. у 2023 році;
- Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова: Спад з 13 у 2019 році до 7 у 2023 році.

Отже, згідно з рис. 9 деякі університети (Український державний університет науки і технологій, Київський національний університет будівництва і архітектури тощо) демонструють стійке зростання кількості патентів на винаходи на балансі. Стабільні показники у низки університетів свідчать про ста-

лість патентної діяльності без значних змін. Спад показників на балансі у деяких університетах може бути пов'язаний з обмеженими ресурсами або зниженням активності у дослідницькій діяльності. ●

3.2. Патенти на корисні моделі

Корисні моделі є важливими для ЗВО, оскільки вони дозволяють швидко і відносно просто захистити технічні рішення, які мають комерційний потенціал і можуть приносити дохід. Вони сприяють розвитку партнерств із промисловістю, підвищенню інноваційної репутації закладу. Патенти на корисні моделі є активами, які зміцнюють фінансову і наукову позицію ЗВО.

На рис. 10 *представлено динаміку кількості патентів на корисні моделі на балансах ЗВО.*

На основі даних рис. 9 за період 2019-2023 років кількість патентів на корисні моделі на балансах ЗВО показала тенденцію до зниження з подальшим відновленням у 2023 році, зокрема за 2019-2020 рр. спостерігається зниження на (- 4.7%) або 203 од., за 2020-2021 рр. темпи падіння сповільнилися та становили (- 2.5%) або 104 од., за 2021-2022 рр. спостерігається значний спад на (-8.8%) або 356 од., винятком став лише період 2022-2023 рр., коли кількість патентів на корисні моделі на балансі зросла на 7,2%.

Отже, згідно з рис. 10 спостерігається загальне зниження кількості патентів на корисні моделі за 2019-2022 рр. на (-15 %) або 663 од., зокрема різке падіння у 2022 році на (-8.8%), що передусім може бути пов'язано з повномасштабним вторгненням, а також може бути результатом зовнішніх економічних чинників або скорочення фінансування інноваційної діяльності.

Після різкого падіння у 2022 році кількість патентів зросла на 7,2%, що може свідчити про відновлення активності у патентуванні корисних моделей та постановки їх на баланс у ЗВО.

На рис. 11 представлено **аналіз патентів на корисні моделі на балансі за 2019-2023 рр.** у розрізі установ.

На основі даних рис. 11 лідерами за кількістю патентів на корисні моделі на балансі установи є

- Криворізький національний університет, що демонструє стійке зростання з 649 патентів у 2019 році до 808 у 2023 році;
- Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного – кількість патентів на корисні

моделі на балансі стрімко зросла з 2 од. у 2019 році до 369 у 2023 році (+ 183,5 % приросту);

- Харківський національний автомобільно-дорожній університет – зі 161 од. патентів на корисні моделі у 2019 році кількість зросла до 233 у 2023 році;
- Дніпровський національний університет ім. О. Гончара – 173 од. за підсумками 2023 р., що на 20 % більше ніж у 2019 р.;
- Національний університет «Львівська політехніка» – 274 од. на 2023 р., що на 82 % більше ніж у 2019 р.;
- Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» - кількість патентів на корисні моделі на балансі на 2023 р. становила 163 од., але у порівнянні з показником 2019 року відбулось скорочення більш ніж у 2 рази;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» має 140 патентів на корисні моделі у 2023 році, але для нього також є характерним зниження на 45 % у порівнянні з 2019 р.

Університетами зі стабільними показниками на балансі (без суттєвих змін є Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича (140-160 од.), Український державний університет науки і технологій (150-160 од.), Київський національний університет технологій та дизайну (127 од.), НУ «Одеська політехніка» (45-46 од.), Харківський державний університет (34 од.), Одеська державна академія будівництва і архітектури (36 од.) тощо.

До університетів з тенденцією до зростання патентів на корисні моделі на балансі (див. рис. 11) належать Український державний університет залізничного транспорту (+ 114,6 % приросту), Східноукраїнський університет ім. В. Даля (+ 161 % приросту), Харківський національний університет повітряних сил ім. І. Кожедуба, де зростання даного типу ОПІВ на балансі перевищило 6,5 разів.

Деякі університети мають дуже низькі показники патентної активності, зокрема Донецький національний технічний університет, Національний університет «Києво-Могилянська ака-

Рис. 11. Кількість патентів на корисні моделі на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Криворізький національний університет	649	667	667	757	808
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного	4	200	369	369	369
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	161	207	233	233	233
НТУ України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»	385	274	98	113	163
Національний авіаційний університет	301	343	323		
Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут	259	213	159	151	140
Дніпровський національний університет ім. О. Гончара	144	171	176	181	173
Національний університет "Львівська політехніка"	150	142	109	139	274
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича	159	179	137	135	149
Український державний університет науки і технологій	118	151	151	161	161
Український державний університет залізничного транспорту	89	102	123	148	191
Київський національний університет технологій та дизайну	127	127	127	127	127
Львівський національний університет ім. І.Франка	97	106	120	131	146
Національний університет водного господарства та природокористування	96	96	96	146	50
Національний університет біоресурсів і природокористування України	151	113	70	40	39
Вінницький національний аграрний університет	60	66	79	82	88
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля	44	39	48	88	115
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова	110	108	35	21	18
Державний торговельно-економічний університет	63	81	82	28	28
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	36	47	49	67	67
Харківський національний університет міського господарства ім. О. Бекетова		1	172	37	37
Дніпровський державний аграрно-економічний університет	12	34	52	66	81
Івано-Франківський національний медичний університет	140	57	24	14	9
Національний університет «Одеська політехніка»	45	49	46	46	46
НУ "Запорізька політехніка"	65	66	28	28	30
Одеська державна академія будівництва та архітектури	36	36	36	36	36
Одеський національний технологічний університет	137	40			
Волинський національний університет ім. Л. Українки	45	45	43	43	
Харківський державний університет	34	34	34	34	34
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба	10	10	18	26	68
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	23	31	31	19	17
Донбаська державна машинобудівна академія	80		27	13	
Полтавський державний аграрний університет	22	18	40	22	17
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	64	36	5		8
Національний університет охорони здоров'я України ім. П.Л. Шупика	51	39	6	1	7
Запорізький національний університет	26	22	30	15	10
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка	17	18	18	19	19
Миколаївський національний аграрний університет	47	15	6	2	7
Українська інженерно-педагогічна академія	62	1	6	1	5
Мукачівський державний університет	15	15	15	15	15
Білоцерківський національний аграрний університет	20	18	16	4	16
Національний університет "Києво-Могилянська академія"	13	13	13	13	13
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є Жуковського "ХАІ"	37				27
Одеський державний аграрний університет	6	6	17	18	15
Хмельницький національний університет	19	5	15	5	12
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	18	15	3	6	4
Херсонська державна морська академія	9	9	9	9	9
Донецький національний технічний університет	5	16	9	5	9
ДВНЗ "Ужгородський національний університет"	7	7	7	7	7
Сумський національний аграрний університет	5	7	7	7	7
Одеський державний екологічний університет	6	7	7	6	4
Державний біотехнологічний університет				13	15
Національний лісотехнічний університет України	8	3	8	5	2
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького	5	5	5	5	5
Херсонський національний технічний університет	6	7	3	1	1
Національний транспортний університет	3		8	7	
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку	9	6	1	2	
Сумський державний університет		4	4	4	4
Донецький національний університет ім. В. Стуса	8		2	4	2
Донбаська національна академія будівництва і архітектури	4	3	6	3	
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка	1	3	3	3	4
Вінницький національний технічний університет	8	3			1
Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя	11				
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності		1	5		3
Університет митної справи та фінансів	2	2	2		2
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	2	2	2		
Національний технічний університет Дніпровська політехніка	1	1	1	1	2
Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка	2	2			
Львівський національний університет природокористування	1		1	1	1
Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського				2	2
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського			1	2	
Харківська державна академія фізичної культури		2			
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка		1			

демія», Буковинський державний медичний університет тощо.

Зниження показника патентів на корисні моделі на балансі є характерним для Одеського національного університету ім. О. Мечникова (зниження на 83,4 %); Національного університету біоресурсів і природокористування (зниження на 74,2 %); Івано-Франківського національного медичного університету (зниження на 93,6 %); Національного авіаційного університету, який у 2022-2023 рр. не мав патентів на корисні моделі на балансі, при чому ще у 2021 р. даний показник становив 323 од. ●

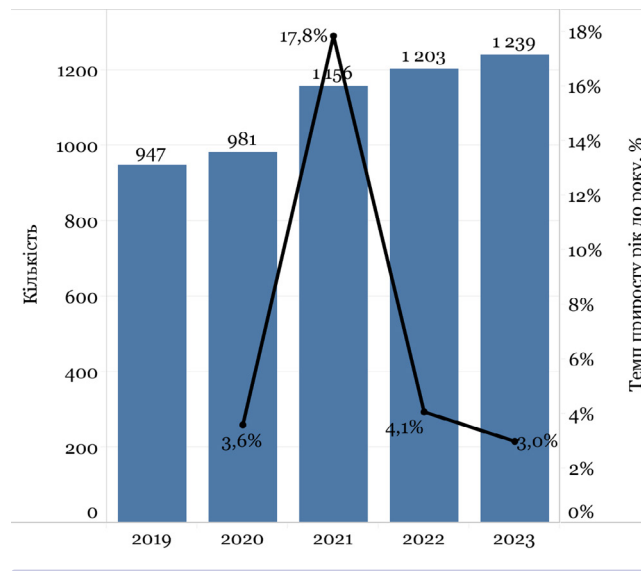
3.3. Авторські свідоцтва на літературні та художні твори

Авторські свідоцтва на балансі ЗВО є цінним активом, який дозволяє захистити унікальні наукові та навчальні розробки, підтримувати академічну репутацію, стимулювати наукову активність і створювати додаткові джерела доходу. Авторські свідоцтва дають змогу ЗВО захищати авторські права на унікальні навчальні посібники, підручники, методичні матеріали, статті та інші освітні ресурси. Це важливо, оскільки такі матеріали є основою навчального процесу та академічної репутації університету. Захист авторських прав на ці матеріали дозволяє зберігати унікальність та ексклюзивність навчальних програм, які створені викладачами та дослідниками закладу.

Динаміка *авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансах ЗВО у період 2019-2023 рр.* представлено на рис. 12.

На основі рис. 12 можна визначити, що кількість авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансах ЗВО має загальну тенденцію до зростання, особливо виділяється 2021 рік (у порівнянні з високим темпом приросту на рівні майже 18 %). У 2022-2023 роках спостерігається стабілізація темпів приросту на рівні близько 3-4%, що вказує на сталий рівень зацікавленості ЗВО у реєстрації літературних та художніх творів та постановці їх на баланс.

Рис. 12. Кількість авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у од. та темпи приросту рік до року у % (права шкала)

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

Детальний аналіз *авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансах ЗВО у період 2019-2023 рр.* у розрізі установ наведено на рис. 13.

На основі даних рис. 13 лідерами за кількістю авторських свідоцтв є:

- Харківський національний автомобільно-дорожній університет з позитивною динамікою у 2019 році було 572 свідоцтва, а у 2023 році – 805 з темпом приросту + 41 %;
- Криворізький національний університет: кількість свідоцтв зросла з 651 у 2019 році до 810 у 2023 році (приріст + 24,4 %);
- Український державний університет науки і технологій – з 265 од. у 2019 році до 349 од. у 2023 році (темп приросту + 31,7 %);
- Державний торговельно-економічний університет – зі 192 од. у 2019 р. до 299 од. у 2023 р. (темп приросту + 56 %);
- Дніпровський національний університет ім. О. Гончара: кількість свідоцтв збільшилася з 265 у 2019 році до 308 у 2023 році з темпом приросту на рівні + 16 %;
- Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного: кількість свідоцтв з 5 од. у 2019 році збільшилась у 75 разів до 374 од. у 2023 р.

Постійний ріст свідчить про активну науково-освітню діяльність даних ЗВО і великий обсяг створених матеріалів, які захищаються авторськими свідоцтвами.

До інших університетів, у яких є нижчі показники авторських свідоцтв на балансі, але високі темпи зростання у динаміці належать: Національний університет «Львівська політехніка» (+ 27 % приросту); Український державний університет залізничного транспорту (+ 69 % приросту); Київський національний університет ім. Т. Шевченка (+ 53 % приросту); Львівський національний університет ім. І. Франка (+ 55 % приросту) тощо (детальніше на рис. 13).

Низка університетів мають сталі показники (без суттєвих змін у динаміці) авторських свідоцтв на художні та літературні твори на балансі, а саме Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, Київський національний університет технологій та дизайну, Одеська державна академія будівництва та архітектури та інші.

Також є університети, які мають низькі показники, від 1 до 10 авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансі на рік, що може бути результатом обмеженої науково-творчої діяльності або меншої орієнтації на створення матеріалів, які потребують захисту авторськими правами. Наприклад, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, Сумський державний університет, Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького, Одеський національний технологічний університет мають стабільно низькі показники.

Щодо спадної динаміки авторських свідоцтв на художні та літературні твори, то Національний авіаційний університет відзначався високими показниками протягом 2019-2021 рр. з середнім показником у 720 од. на баланс, але для 2022-2023 рр. даний показник становив 2-3 од., тобто темп зменшення склав 240 разів. Також великі темпи зменшення у 2023 р. у порівнянні з показником 2019 р. характерні для Одеського національного технологічного університету та Івано-Франківського національного медичного університету, які становили 57 разів та 16 разів відповідно. Більш ніж вдвічі скоротився даний показник і для Національного університету природокористування і біоресурсів та Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» (див. рис. 13) ●

Рис. 13. Кількість авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	572	670	805	805	805
Криворізький національний університет	651	669	669	759	810
Національний авіаційний університет	695	739	723	3	2
Український державний університет науки і технологій	265	289	325	339	549
Дніпровський національний університет ім. О. Гончара	265	292	312	317	508
Державний торговельно-економічний університет	192	314	310	299	299
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного	5	204	374	374	374
НТУ України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»	431	329	138	160	217
Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут	311	266	226	209	192
Національний університет "Львівська політехніка"	213	211	171	204	340
Український державний університет залізничного транспорту	170	188	209	238	287
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	165	177	199	253	253
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича	159	180	138	137	151
Національний університет біоресурсів і природокористування України	227	153	134	123	106
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана	148	148	148	148	148
НУ "Запорізька політехніка"	161	160	125	128	149
Київський національний університет технологій та дизайну	143	143	143	143	143
Львівський національний університет ім. І. Франка	108	120	137	151	168
Київський національний університет будівництва і архітектури	102	128	136	136	154
Вінницький національний аграрний університет	83	92	126	131	140
Національний університет «Одеська політехніка»	120	124	46	136	136
Національний університет водного господарства та природокористування	104	104	107	154	66
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова	141	147	56	41	42
Запорізький національний університет	69	71	97	80	79
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля	51	46	55	95	123
Харківський національний університет міського господарства ім. О. Бекетова	3	4	207	70	66
Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського "ХАІ"	62	64	51	51	84
Одеський національний технологічний університет	171	81	28	18	3
Дніпровський державний аграрно-економічний університет	14	36	54	69	84
Івано-Франківський національний медичний університет	140	57	24	14	9
Українська інженерно-педагогічна академія	145	12	25	7	37
Одеська державна академія будівництва та архітектури	45	45	45	45	45
Харківська державна академія дизайну і мистецтв	32	34	35	46	69
Одеський державний екологічний університет	43	38	41	41	37
Волинський національний університет ім. Л. Українки	45	45	43	43	8
Національний транспортний університет	59	18	64	35	4
Харківський державний університет	34	34	34	34	34
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	35	37	41	24	19
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	74	50	12	4	11
Національний університет харчових технологій	29	29	29	29	29
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба	10	10	18	26	68
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	40	34	16	18	23
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ	21	25	28	28	28
Полтавський державний аграрний університет	25	18	43	23	18
Національний університет охорони здоров'я України ім. П.Л. Шупика	55	46	11	1	8
Донбаська державна машинобудівна академія	80	27	14		
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка	21	22	22	23	23
Національний університет "Кіровоградська академія"	21	21	21	21	21
Сумський національний аграрний університет	10	19	19	19	19
Мукачівський державний університет	16	16	18	18	18
Вінницький національний технічний університет	42	10	6	9	18
Миколаївський національний аграрний університет	47	15	9	2	7
Білоцерківський національний аграрний університет	20	18	18	5	16
Донецький національний технічний університет	6	23	17	10	11
Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка	25	20	8	7	5
Одеський державний аграрний університет	6	6	17	18	15
Хмельницький національний університет	19	6	15	5	15
ДВНЗ "Ужгородський національний університет"	12	12	12	12	12
Західноукраїнський національний університет			1		47
Херсонська державна морська академія	9	9	9	9	9
Приазовський державний технічний університет	2	21	7	7	7
Харківська державна академія фізичної культури	2	15	12	7	3
Державний біотехнологічний університет				13	22
Сумський державний університет	1	8	8	8	8
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку	15	11	3	2	
Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя	17	4	4	3	
Національний лісотехнічний університет України	8	3	8	5	2
Донецький національний університет ім. В. Стуса	10	2	4	6	4
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького	5	5	5	5	5
Херсонський національний технічний університет	6	7	3	1	1
Донбаська національна академія будівництва і архітектури	4	3	6	5	
Харківський національний університет радіоелектроніки	3	3	3	3	3
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»	3	3	3	3	3
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка	1	3	3	3	4
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності	2	1	6		4
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця		1	3	3	3
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій	2		2	5	
Університет митної справи та фінансів	2	2	2		2
Поліський національний університет	2	5			
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	2	2	2		
Національний технічний університет Дніпровська політехніка	1	1	1	1	2
Національний університет "Одеська юридична академія"	1	1	1	1	1
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського		2	1	2	
Державний податковий університет	1	1	1	1	1
Львівський національний університет природокористування	1		1	1	1
Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського				2	2
Київський національний лінгвістичний університет			1		2
ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет»			1	1	1
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка	2				
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка		1			
Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого					1
Державний університет економіки і технологій					1

3.4. Авторські свідоцтва на комп'ютерні програми

Постановка авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на баланс ЗВО є важливою, оскільки такі програми мають високу інноваційну та комерційну цінність, можуть бути швидко захищені, підтримують технологічний розвиток університету і стимулюють студентів до участі в інноваційній діяльності. Комп'ютерні програми створюють довготривалу цінність для університету, підвищуючи його репутацію, академічний рейтинг та фінансову стабільність.

На рис. 14 представлено динаміку кількості **авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.**

Аналіз рис. 14 демонструє, що кількість авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах ЗВО є нестабільною протягом періоду 2019-2023 років. Найбільший спад спостерігається у 2022 році, однак у 2023 році показники починають відновлюватися, зокрема у період 2021-2022 рр. було ха-

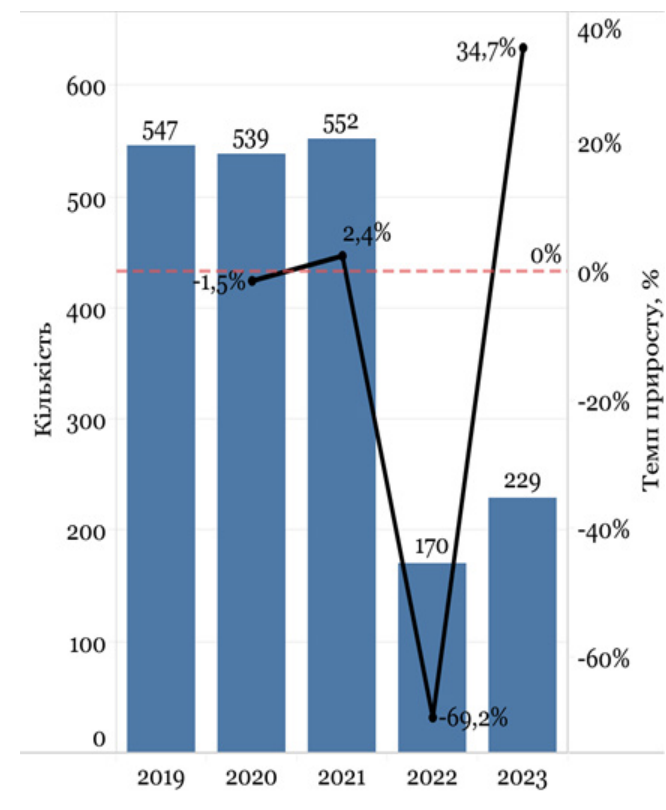
рактерним значне зниження на 69,2%, що вказує на різке зниження активності у сфері реєстрації авторських прав на комп'ютерні програми, при цьому у 2023 р. у порівнянні з 2022 р. відбулось відновлення активності з приростом на рівні 34,7%, що свідчить про часткове відновлення рівня реєстрацій даного типу ОПІВ та постановки його на баланс, хоча дане значення є значно меншим за показники 2019–2021 рр.

На рис. 15 наведено детальний аналіз кількості **авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.** у розрізі установ.

Згідно з рис. 15 щодо про кількості авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах ЗВО у розрізі установ за період 2019–2023 років, можна сказати, що Національний авіаційний університет бу лідером протягом 2019-2021 рр. з загальною кількістю більш ніж 390 од. даного ОПІВ на балансі, проте у 2022 та 2023 роках кількість знизилась до 1 (темп зменшення становив майже 400 разів у порівнянні з показниками минулих років). Спад активності у 2022 році,

зокрема у Національному авіаційному університеті, може бути пов'язаний із повномасштабним вторгненням, що вплинуло на інноваційну діяльність Для

Рис. 14. Кількість авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у од. та темпи приросту рік до року у % (права шкала)

НУ «Запорізька політехніка» характерна стійка активність у реєстрації авторських свідоцтв на комп'ютерні програми та постанова їх на баланс ЗВО, при чому спостерігається зростаюча динаміка (температуросту становить + 18 % у 2023 р. при порівнянні з показником 2019 р.)

Також слід відмітити Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», Запорізький національний університет та Харківський національний автомобільно-дорожній університет, у яких кількість свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах коливається між 15-30 од. у період з 2019 по 2023 рік.

Більшість інших закладів вищої освіти мають невелику кількість авторських свідоцтв на комп'ютерні програми або взагалі не демонструють стабільної активності. Наприклад такі установи як Вінницький національний технічний університет та Український державний університет науки і технологій, мають по кілька свідоцтв у різні роки, що вказує на періодичну активність у цій сфері. ●

3.5. Свідоцтва на торговельні марки

Торговельні марки мають стратегічну важливість для університетів, оскільки захищають їхній імідж, сприяють розвитку бренду, забезпечують фінансову вигоду та створюють можливості для комерціалізації. На відміну від інших ОПІВ, таких як патенти на винаходи чи авторські свідоцтва, торговельні марки мають безпосереднє значення для формування довготривалого позитивного іміджу та стійкої конкурентної позиції університету як на національному, так і на міжнародному рівнях, тому для

Рис. 15. Кількість авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Національний авіаційний університет	388	394	394	1	
НУ "Запорізька політехніка"	60	60	61	63	71
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є Жуковського "ХАІ"	25	27	27	27	33
Запорізький національний університет	15	15	24	26	26
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	16	17	17	17	17
Західноукраїнський національний університет			1		43
Вінницький національний технічний університет	20	2	1	3	6
Український державний університет науки і технологій	6	6	6	6	6
Вінницький національний аграрний університет	2	2	8	8	8
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	4	5	4	7	7
Національний університет "Кієво-Могилянська академія"	2	2	2	2	2
Дніпровський державний аграрно-економічний університет	2	2	2	2	2
Сумський державний університет		2	2	2	2
Національний університет "Львівська політехніка"	3			2	1
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	2	3			
Національний транспортний університет		1		2	
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку	2		1		
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ			1	1	1
Харківський національний університет міського господарства ім. О. Бекетова			1	1	
Київський національний лінгвістичний університет					2
Харківська державна академія фізичної культури		1			
Національний університет водного господарства та природокористування					1
Державний університет економіки і технологій					1

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

університетів важливо мати торговельні марки на балансі. Вони дозволяють університету захищати свою репутацію, підвищувати впізнаваність і залучати додаткові джерела доходу.

На рис. 16 представлена динаміка кількості **свідоцтв на торговельні марки на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.**

На основі даних рис. 16 за період 2019-2023 років спостерігається загальна тенденція до збільшення кількості сві-

доцтв на торговельні марки на балансах ЗВО, що може свідчити про підвищений інтерес ЗВО до захисту своїх брендів та покращення іміджу, зокрема збільшення на 24 % у 2023 р. при порівнянні з показником 2019 р.

Щодо змін, то протягом 2020-2021 рр. відбулося зниження даного виду ОПІВ на балансах на 10,5%, але вже у 2021-2022 рр. темпи зростання різко збільшились до 17,6% та у

Рис. 16. Кількість свідоцтв на торговельні марки на балансах ЗВО у 2019- 2023 рр. у од. та темпи приросту рік до року у % (права шкала)

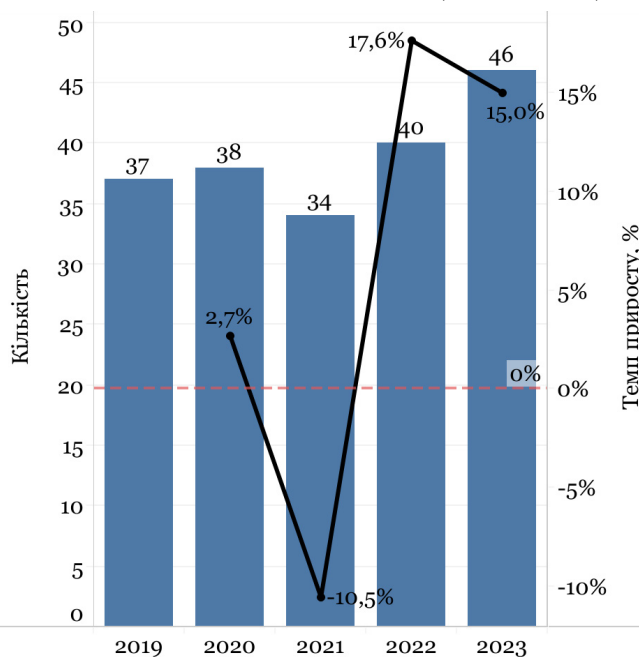

Рис. 17. Кількість свідоцтв на торговельні марки на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Національний університет "Кієво-Могилянська академія"	6	6	6	6	6
НТУ України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»	6	6		5	7
Київський національний університет технологій та дизайну	4	4	4	4	4
Державний торговельно-економічний університет	3	4	4	4	4
Національний університет "Львівська політехніка"	3	3	3	3	3
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	3	3	3	3	3
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	2	2	2	2	2
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	2	2	2	2	2
Донецький національний університет ім. В. Стуса	2	2	2	2	2
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця			2	2	2
Одеський державний екологічний університет	1	1	1	1	1
Національний університет "Одеська юридична академія"	1	1	1	1	1
Національний авіаційний університет	1	1	1	1	1
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	1	1	1	1	1
Запорізький національний університет	1	1	1	1	1
Національний технічний університет Харківський політехнічний інститут				2	2
Західноукраїнський національний університет					4
Національний університет водного господарства та природокористування	1	1			
Донецький національний технічний університет			1		

2022-2023 рр. зростання продовжилось з темпом приросту у 15%.

На рис. 17 наведено детальний аналіз кількості **свідоцтв на торговельні марки на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.** у розрізі установ.

Відповідно до даних рис. 17 такі університети як Національний університет «Києво-Могилянська академія», НТУ України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», Київський національний університет технологій та дизайну, Державний торговельно-економічний університет, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця та Національний університет «Львівська політехніка» стабільно утримують торговельні марки на балансі (3-6 од.) та демонструють послідовність у брендунанні, що може свідчити про їхню зацікавленість у підтримці впізнаваності та захисту імені на ринку освітніх послуг.

Більшість ЗВО, які мають свідоцтва на торговельні марки на балансі, мають по 1-2 свідоцтва або навіть менше, що свідчить про низький рівень активності у сфері захисту торговельних марок. Наприклад, Національний університет «Одеська юридична академія», Націо-

нальний авіаційний університет, Запорізький національний університет та інші мають лише по одному свідоцтву у різні роки, що може вказувати на відсутність потреби або ресурсів для активного брендунання. ●

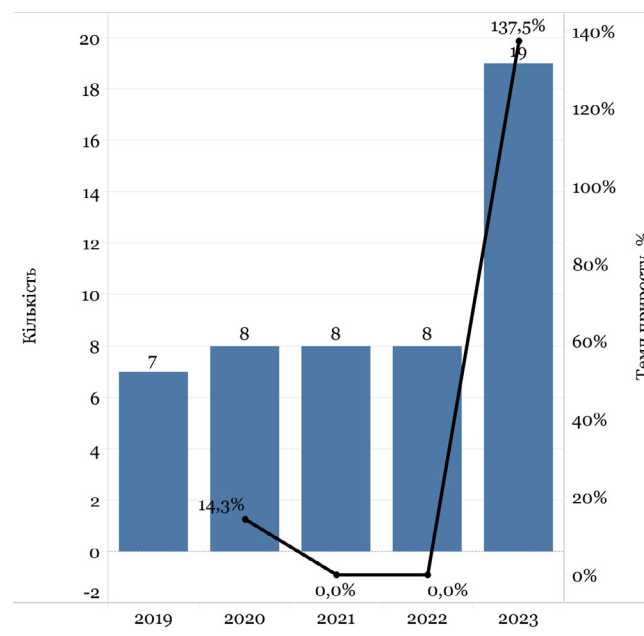
3.6. Свідоцтва на промислові зразки

Промисловий зразок стосується дизайну, тобто візуальних, декоративних та ергономічних аспектів продукту, це може бути зовнішній вигляд пристроїв, інструментів, навчального обладнання, меблів для аудиторій, упаковки для університетських продуктів (наукових або брендových). Промислові зразки демонструють інноваційний потенціал закладу та підвищують його привабливість для партнерів, інвесторів і грантодавців. На балансі такі активи забезпечують юридичний захист права власності, формують прозорість у фінансовій звітності та можуть підлягати амортизації, що допомагає ефективно управляти витратами університету.

Динаміка **свідоцтв на промислові зразки на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.** представлено на рис. 18.

Згідно з рис. 18 період із 2019 по 2022 рік характеризується відносною стабільністю в кількості свідоцтв на промислові зразки на балансах ЗВО (із невеликим приростом лише у 2020 році), однак у 2023 році спостерігається стрімкий ріст кількості свідоцтв на 137,5%.

Рис. 18. Кількість свідоцтв на промислові зразки на балансах ЗВО у 2019- 2023 рр. у од. та темпи приросту рік до року у % (права шкала)

Детальніше розподіл кількості **свідоцтв на промислові зразки на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.** у розрізі установ представлено на рис. 19.

З аналізу рис. 19 можна визначити, що невелика кількість ЗВО мають свідоцтв на промислові зразки на балансах, зокрема Київський національний університет технологій та дизайну та Харківська державна академія дизайну і мистецтв мають 3 та 2 свідоцтва на балансах щорічно. Для Волинського національного університету імені Лесі Українки характерна тенденція відсутності даного типу ОПІВ на балансі у 2019–2022 рр., проте у 2023 р. відбувся різкий стрибок до 8 свідоцтв на промислові зразки на балансі, що спричинило те, що цей університет став лідером серед усіх ЗВО за кількістю свідоцтв у 2023 році.

Інші ЗВО демонструють низьку активність з поодинокими свідоцтвами на промислові зразки на балансах, тільки Хмельницький національний університет збільшив кількість даних ОПІВ на балансі у 2023 р., детальніше на рис. 19. ●

Рис. 19. Кількість свідоцтв на промислові зразки на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Київський національний університет технологій та дизайну	■ 3	■ 3	■ 3	■ 3	■ 3
Харківська державна академія дизайну і мистецтв	■ 2	■ 2	■ 2	■ 2	■ 2
Волинський національний університет ім. Л. Українки					■ 8
Національний авіаційний університет	■ 1	■ 1	■ 1	■ 1	■ 1
Хмельницький національний університет		■ 1			■ 3
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця		■ 1	■ 1	■ 1	■ 1
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»			■ 1	■ 1	■ 1
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	■ 1				

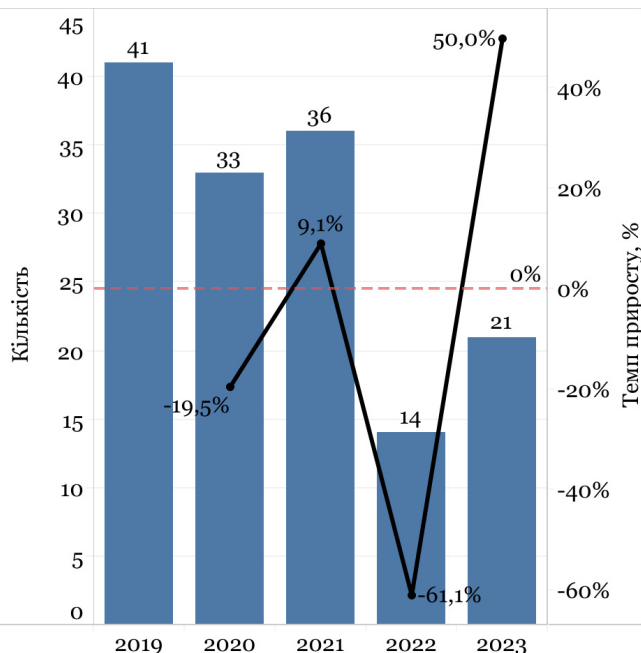
3.7. Патенти на сорти рослин

Сорти рослин є результатом тривалих досліджень у сфері агрономії, біотехнологій чи генетики, і патент на сорт підтверджує виключні права ЗВО на їх використання. Постанова на баланс даного виду ОПІВ створює юридичний захист сорту, дозволяє амортизувати його вартість і залучати інвестиції чи гранти, посилюючи інноваційний імідж закладу.

Динаміка кількості **патентів на сорти рослин на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.** представлено на рис. 20.

У період 2019–2020 років спостерігався спад кількості патентів на сорти рослин на балансах ЗВО з темпом зменшення на рівні 19,5 %, у 2021 р. відбулось часткове відновлення з темпом приросту 9 %, але вже у 2022 році відбувся різкий спад на 61,1 % або 22 патентів на балансах ЗВО, у 2023 році кількість патентів на сорти рослин почала відновлюватися (темп приросту становив 50 %), але все ще не досягла рівня 2019 року.

Рис. 20. Кількість патентів на сорти рослин на балансах ЗВО у 2019- 2023 рр. у од. та темпи приросту рік до року у % (права шкала)

На рис. 21 представлено **розподіл кількості патентів на сорти рослин на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.** у розрізі установ.

Аналіз динаміки кількості патентів на сорти рослин на балансах ЗВО у 2019–2023 роках у розрізі установ (рис. 21) відображає, що Національний університет біоресурсів і природокористування України демонстрував лідерство у 2019–2021 рр., але мав спадну динаміку (на 25 % менше у 2021 р. у порівнянні з 2019 р.), але його кількість патентів різко зменшилася до нуля у 2022 році, у 2023 році даний показник становив 1 патент на балансі.

Кількість патентів на сорти рослин на балансі Сумського національного аграрного університету у період 2020-2023 рр. залишалась на рівні 9 патентів без коливань, для Київського національного університету імені Тараса Шевченка були характерні незначні коливання, зокрема протягом 2019–2021 рр. по 2 патенти щорічно, у 2022–2023 рр. дана кількість збільшилась до 4 од. на балансі.

Державний біотехнологічний університет не мав патентів на даний ОПІВ на балансі протягом 2019-2022 рр., але у 2023 р. даний показник становив 7 од. Показники на балансі патентів на сорти рослин Полтавського державного аграрного університету коливаються протягом 2019–2023 рр. від 0 до 3 од. та мають спадну тенденцію у динаміці.

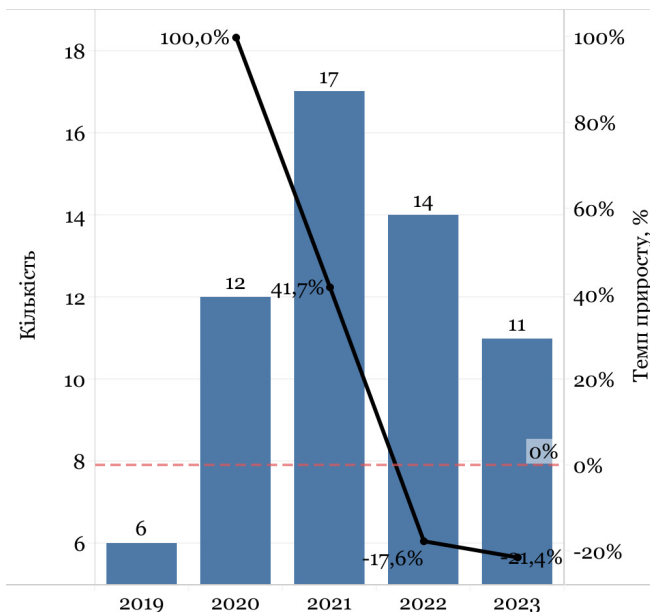
Рис. 21. Кількість патентів на сорти рослин на балансах ЗВО у 2019- 2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Національний університет біоресурсів і природокористування України	31	22	23	0	1
Сумський національний аграрний університет	5	9	9	9	9
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	2	2	2	4	4
Державний біотехнологічний університет	0	0	0	0	7
Полтавський державний аграрний університет	3	0	2	1	0

3.8. Авторські свідоцтва на компіляції (бази даних)

Компіляції даних (бази даних) є результатом інтелектуальної праці, яка включає оригінальний підбір, структурування та організацію інформації, що

Рис. 22. Кількість авторських свідоцтв на компіляції даних (бази даних) на балансах ЗВО у 2019–2023 рр. у од. та темпи приросту рік до року у % (права шкала)

забезпечує їхню цінність для наукової, освітньої чи комерційної діяльності. Авторські свідоцтва на бази даних є не лише юридичним підтвердженням прав, а й інструментом для розвитку університету. Вони допомагають інтегрувати наукові досягнення у практичну діяльність, залучати додаткове фінансування та зміцнювати репутацію закладу як центру інновацій і знань. Постановка цих активів на баланс створює можливість раціонального управління ними та сприяє стратегічному розвитку ЗВО.

Динаміка кількості *авторських свідоцтв на компіляції даних (бази даних) на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.* представлено на рис. 22.

Дані рис. 22 демонструють, що найбільший приріст був характерний для

2020 року у порівнянні з 2019 р., коли кількість авторських свідоцтв на компіляції даних на балансах ЗВО збільшилась удвічі, при цьому максимальна кількість зафіксована у 2021 році на рівні 17 од. з темпом приросту на рівні 41,7 %, але, починаючи з 2022 року, спостерігається значне зниження даного показника на 17,6 %, і дана тенденція зменшення є характерною і для 2023 року, для якого темп зменшення становив 21,4 %.

На рис. 23 представлено розподіл кількості *авторських свідоцтв на компіляції даних (бази даних) на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.* у розрізі установ.

Рис. 23 відображає, що лідерство за кількістю авторських свідоцтв на компіляції даних (бази даних) на балансі у 2020-2021 рр. належить Харківській

Рис. 23. Кількість авторських свідоцтв на компіляції даних (бази даних) на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Харківська державна академія фізичної культури	2	8	10	7	3
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	4	4	7	7	7
Національний Юридичний університет ім. Я. Мудрого					1

державній академії фізичної культури, але протягом 2022-2023 рр. спостерігається зменшення на 30 % та на 57 % у 2022 р. та 2023 р. відповідно у порівнянні з показником попереднього року.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет має суттєве збільшення даного ОПІВ на балансі у 2021 р. на 75 % у порівнянні з попереднім роком та даний показник залишається стабільним за підсумками 2023 р. (див. рис. 23).

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого протягом 2019-2022 рр. не мав даного виду ОПІВ на балансі, але у 2023 р. було поставлено на баланс 1 свідоцтво. ●

3.9. Свідоцтва на географічні зазначення

Географічні зазначення охороняють назви товарів чи продуктів, які мають унікальні характеристики, що обумовлені певною географічною територією, природними умовами або традиціями виробництва. Для ЗВО це не лише нематеріальний актив, а й стратегічний ресурс для розвитку, співпраці з регіоном та підвищення репутації, це сприяє захисту автентичності продукту і створенню доданої вартості. Свідоцтво захищає від неправомірного використання зазначення іншими суб'єктами, зберігаючи репутацію і унікальність продукту, охорона є безстроковою, за умови відповідності стандартам і критеріям продукту.

Їх облік на балансі підкреслює роль ЗВО у просуванні унікальних регіональних продуктів, залученні інвесторів, популяризації культурної спадщини та інтеграції в наукову діяльність. Таким чином, ці активи стають стратегічним ресурсом, який сприяє сталому розвитку університету та його регіону.

Динаміка кількості *свідоцтв на географічні зазначення на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.* представлено на рис. 24.

Відповідно до даних рис. 24 кількість свідоцтв залишалася стабільною протягом 2019-2022 рр. (3 свідоцтва щороку), у 2023 р. кількість свідоцтв зростає до 4 (темп приросту + 33,3 %).

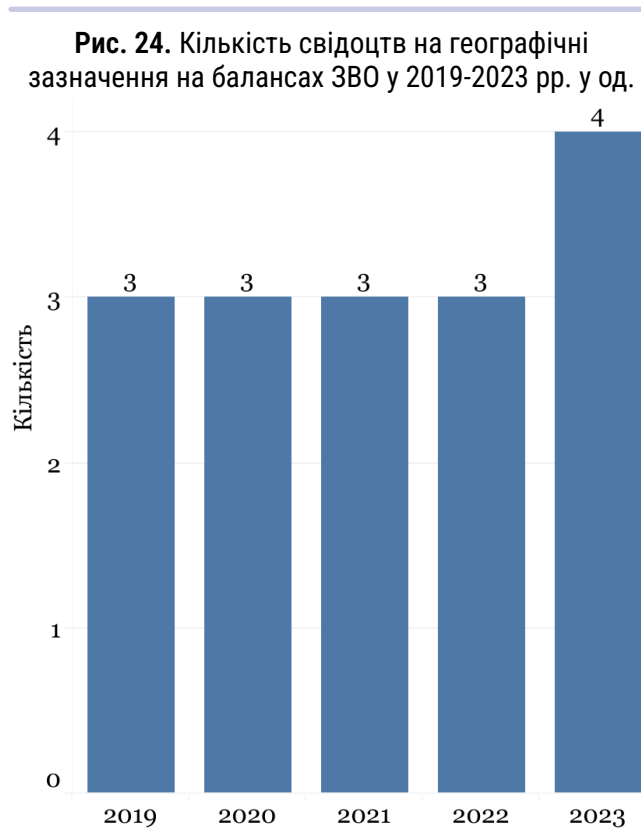

Рис. 25. Кількість свідоцтв на географічні зазначення на балансах ЗВО у 2019-2023 рр. у розрізі установ, од.

Установа	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Харківська державна академія дизайну і мистецтв					1
Харківський національний університет радіоелектроніки	3	3	3	3	3

Детальніше аналіз [свідоцтв на географічні зазначення на балансах ЗВО у 2019-2023 рр.](#) у розрізі установ представлено на рис. 25.

Згідно з рис. 25 у період 2019–2023 років Харківський національний університет радіоелектроніки демонструє стабільну активність, щорічно утримуючи на балансі 3 свідоцтва на географічні зазначення, що свідчить про послідовність у роботі з цим видом ОПІВ. У 2023 році вперше з'явилася активність Харківської державної академії дизайну і мистецтв, яка поставила на баланс 1 свідоцтво. Загалом, активність ЗВО у цій сфері залишається низькою, оскільки більшість свідоцтв зосереджена в одному ЗВО, що свідчить про необхідність популяризації цього інструменту серед університетів. ●

3.10. Ноу-хау

В Україні права інтелектуальної власності на ноу-хау (секрети виробництва) регулюються нормами Цивільного кодексу України (стаття 505-508) та іншими актами, які визначають порядок охорони комерційної таємниці. На відміну від інших об'єктів інтелектуальної власності ноу-хау не підлягає реєстрації, оскільки його охорона забезпечується шляхом збереження конфіденційності інформації.

Однак право на ноу-хау можна формально закріпити та захистити через певні юридичні та практичні кроки, наприклад можна захистити окремі його аспекти (програмний код, документацію, унікальні назви, логотипи, елементи брендінгу тощо) через авторські свідоцтва або торговельні марки. Крім

того, ефективними є юридичні механізми – нотаріальне завірення, депонування і договори про нерозголошення (NDA). Такий комплексний підхід забезпечить належний захист ноу-хау в Україні.

Ноу-хау не завжди відповідає критеріям визнання нематеріальних активів відповідно до ПСБО 8 через відсутність реєстрації, складність ідентифікації, оцінки та визначення контролю. Проте окремі елементи ноу-хау можуть бути захищені іншими способами (авторські права, торговельні марки: див. інформацію вище), що дозволяє включати їх до бухгалтерського обліку. Крім того, якісна документація і оцінка можуть підвищити шанси на його облік як нематеріального активу.

Зважаючи на те, що Сумський державний університет (далі - СумДУ) подав інформацію щодо наявності ноу-хау на балансі протягом 2019-2023 рр. (див. рис. 26), то можна зробити припущення щодо постановки авторського свідоцтва на окремі елементи ноу-хау на баланс. ●

4. Структура ОПІВ на балансі ЗВО відповідно до спеціалізації установи

Врахування специфіки ЗВО при аналізі ОПІВ на балансі є важливим, оскільки різні університети мають свої унікальні пріоритети, можливості та сфери науково-дослідної діяльності. Ці особливості впливають на створення, реєстрацію та використання ОПІВ, а також на їхній внесок у загальну вартість нематеріальних активів, а також допомагає уникнути помилкових висновків і забезпечує об'єктивне порівняння діяльності різних закладів освіти, підвищуючи ефективність управління їхніми нематеріальними активами.

4.1. Структура ОПІВ на балансах аграрних ЗВО

Динаміка структури ОПІВ на балансах аграрних ЗВО представлена на рис. 27.

З аналізу рис. 27 простежується тенденція, що основним видом ОПІВ на балансі аграрних ЗВО у загальній структурі ОПІВ на балансах протягом усього періоду становлять патенти на корисні моделі, їх частка є домінуючою і коливається між 78,2% у 2019 році та 81,6% у 2023 році, свідчаючи про наявність у аграрних ЗВО технологічних інновацій.

Патенти на сорти рослин, як специфічний об'єкт для аграрної галузі, представлені вкрай незначною часткою на балансах (від 0,2% до 3,8%), але даний вид ОПІВ на балансах аграрних ЗВО має тенденцію до зростання частки у загальній структурі у динаміці. Частка патентів на винаходи на балансах

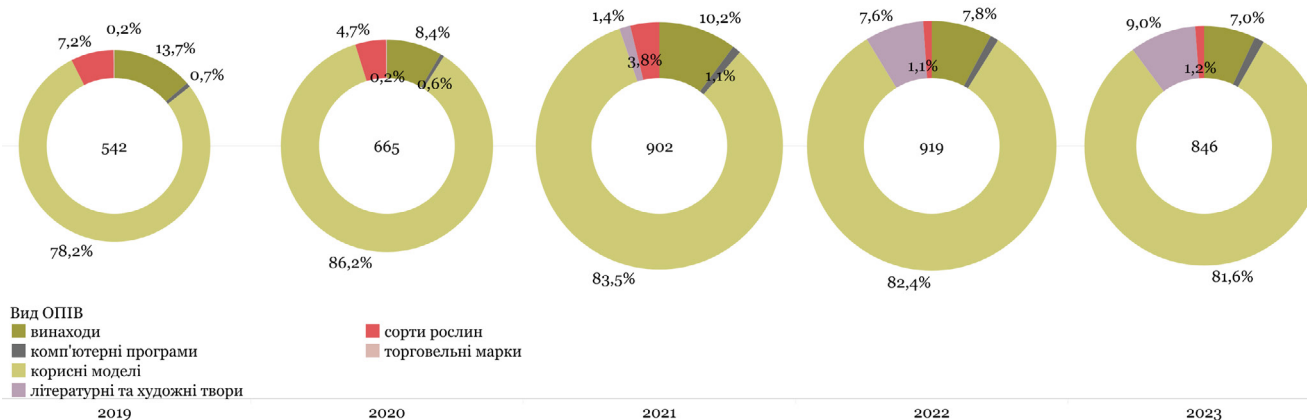
аграрних ЗВО залишається стабільно низькою (від 7% до майже 14%), причому варто зазначити, що ця частка має тенденцію до зменшення на 6,7 в.п. у 2023 р. у порівнянні з аналогічним показником 2019 р.

Авторські свідоцтва на комп'ютерні програми мають незначну частку

(до 1%) на балансах аграрних ЗВО протягом 2019-2023 рр.

Крім того, варто зазначити, що спостерігається приріст загальної кількості ОПІВ на балансах даного виду ЗВО у динаміці на 304 од. або на 56 % у 2023 р. у порівнянні з показником 2019 р. ●

Рис. 27. Структура ОПІВ на балансах аграрних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

4.2. Структура ОПІВ на балансах гуманітарних ЗВО

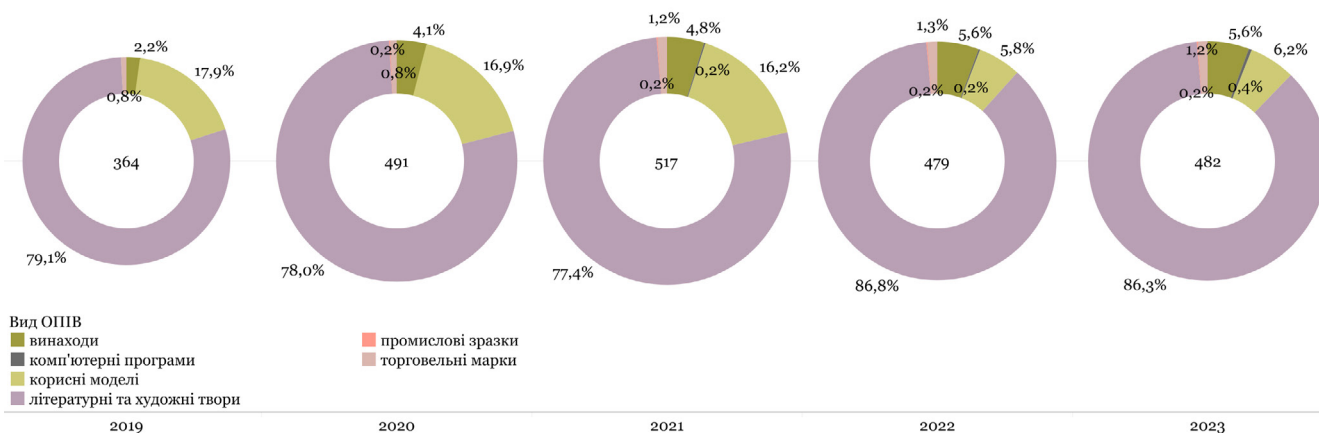
Для гуманітарних ЗВО не є характерною постановка на баланс ОПІВ, оскільки тільки Київський національний лінгвістичний університет у 2021 році мав 1 авторське свідоцтво на літературні та художні твори та у 2023 році 2 авторських свідоцтва на комп'ютерні програми. Інші гуманітарні ЗВО не мали жодного ОПІВ на балансі протягом 2019-2023 рр. ●

4.3. Структура ОПІВ на балансах економічних ЗВО

Щодо економічних ЗВО, то протягом усього періоду авторські свідоцтва на літературні та художні твори залишаються домінуючим видом ОПІВ на балансах даних ЗВО (рис. 28), із часткою від 79 % у 2020 році до 86,3% у 2023 році. Така стабільна домінантність свідчить про зосередження економічних ЗВО на створенні навчально-методичних матеріалів, підручників, досліджень тощо.

Патенти на корисні моделі займають друге місце за часткою у структурі ОПІВ на балансах економічних ЗВО на рівні 17-18% протягом 2019-2021 рр., поступово зменшуючись до 6,4% у 2023 році. Частка патентів на винаходи має зростаючу динаміку у структурі ОПІВ даних ЗВО, а саме від 2 % у 2019 р. до 6 % у 2023 р. Частка свідоцтв на торговельні марки у загальній структурі ОПІВ на балансі є сталою протягом 2019-2023 рр. та становить близько 1 %.

Рис. 28. Структура ОПІВ на балансах економічних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

Також слід відмітити, що динаміка загальної кількості ОПІВ на балансах економічних ЗВО є позитивною та зросла у 2023 р. на 118 од. або на 32 % порівняно зі значенням 2019 року (див. рис. 28). ●

4.4. Структура ОПІВ на балансах класичних ЗВО

Аналіз структури ОПІВ на балансах класичних ЗВО у 2019–2023 роках представлено на рис. 29, з якого можна сказати, що патенти на корисні моделі у структурі ОПІВ на балансах класичних ЗВО є домінуючим типом ОПІВ, частка якого коливається від 78,9% у 2019 році до 74,4% у 2023 році. Незважаючи на незначне зменшення даної частки, загальна кількість ОПІВ у динаміці збільшилась на 358 од. або на 20 %, що свідчить про активну інженерну й технологічну діяльність у класичних університетах.

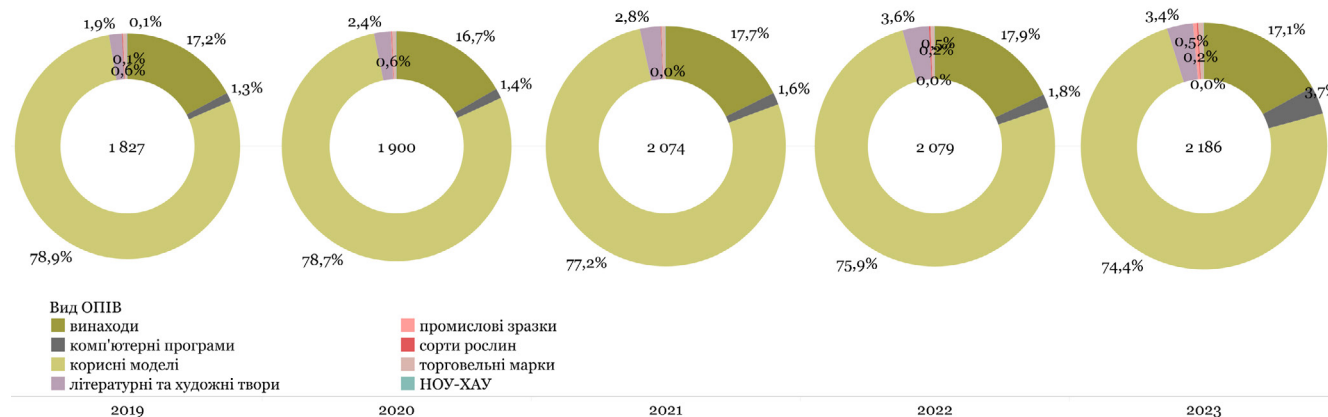
Другий за значенням частки у загальній структурі ОПІВ, поставлених на баланси класичних ЗВО, є патенти на винаходи із часткою, яка стабільно тримається у межах близько 17 % протягом усіх років, що також підкреслює орієнтацію даних ЗВО на технологічних інноваціях.

Питома вага авторських свідоцтв на літературні та художні твори залишається незначною у загальній структурі ОПІВ на балансах класичних ЗВО та у 2019–2023 роках спостерігалась більш стала тенденція на рівні 2-3,5 %, і зовсім не зростає.

Частка авторських свідоцтв на комп'ютерні програми повільно зростає з 1,3% у 2019 році до 3,7% у 2023 році, що може вказувати на посилення уваги до цифрових інновацій, але вони ще не займають значної частини в загальній структурі ОПІВ на балансах класичних ЗВО.

Свідоцтва на промислові зразки та торговельні марки, а також патенти на сорти рослин практично не представлені на балансах класичних ЗВО, їх частка є незначною та становить менше 1 % (див. рис. 29).

Рис. 29. Структура ОПІВ на балансах класичних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

4.5. Структура ОПІВ на балансах медичних ЗВО

Патенти на корисні моделі домінують у структурі ОПІВ на балансах медичних ЗВО (рис. 30) протягом усього періоду, займаючи найбільшу частку: від 94,8% у 2019 році до 85,7% у 2023 році, що свідчить про активну науково-дослідну діяльність у сфері медичних технологій, обладнання чи методик лікування.

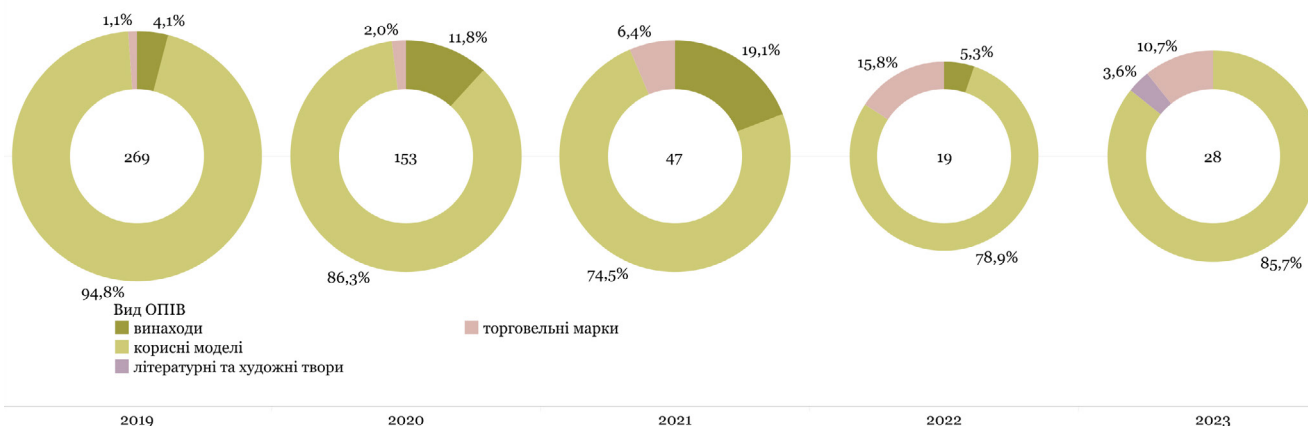
Частка патентів на винаходи поступово зростає, від 4,1% у 2019 році до 5,3% у 2022 році, але у 2023 році даний вид ОПІВ на балансах медичних ЗВО відсутній. Частка свідоцтв на торговельні марки є незначною протягом аналізованого періоду, але поступово зростає: з 1,1% у 2019 році до 10,7% у 2023 році, що може бути пов'язано зі зростанням популярності брендування послуг, продуктів або медичних технологій, створених університетами (рис. 30).

Також у 2023 р. авторські свідоцтва на літературні та художні твори було поставлено на баланси медичних ЗВО з часткою 3,6%.

Також слід наголосити на тому, що відбувається значний спад кількості ОПІВ на балансах медичних ЗВО (див. рис. 30), зокрема на 241 од. або на майже (-90%), тобто можемо говорити про значний спад діяльності у створенні технологічних розробок, а саме скорочення патентів у 2023 р. порівняно з 2019 р.:

- на корисні моделі на 231 од. або на 90%;
- на винаходи на 11 од. або на 100%.

Рис. 30. Структура ОПІВ на балансах медичних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

4.6. Структура ОПІВ на балансах мистецьких ЗВО

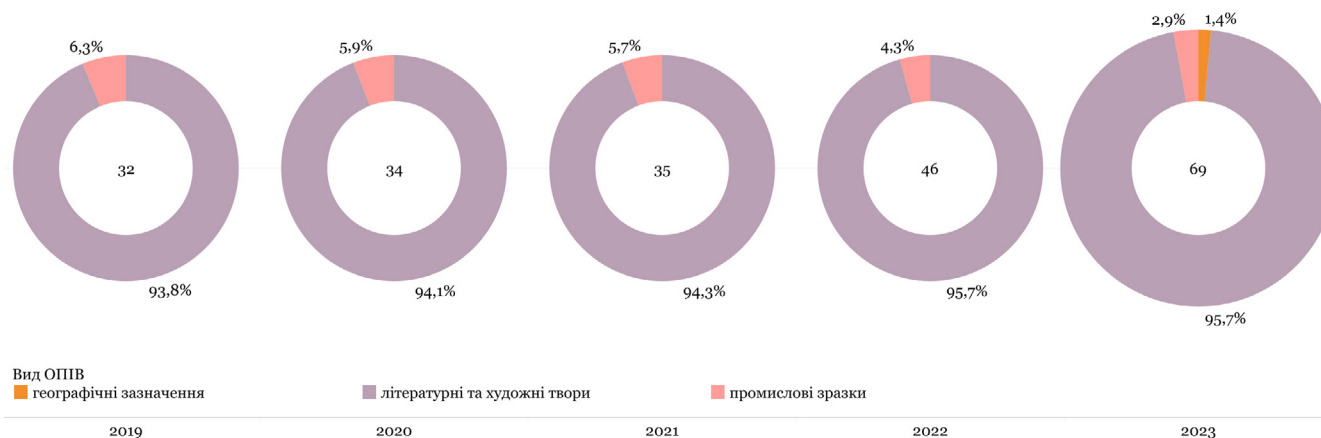
Структура ОПІВ на балансах мистецьких ЗВО у 2019–2023 представлена на рис. 31, з якого можна визначити, що авторські свідоцтва на літературні та художні твори протягом усього досліджуваного періоду є домінуючим типом ОПІВ на балансах у мистецьких ЗВО, займаючи 93,8% у 2019 році і поступово збільшуючись до 95,7% у 2023 році, що є очікуваним, адже навчально-методичні матеріали, мистецькі твори, сценарії та інші форми творчого контенту є основою діяльності мистецьких закладів.

Частка свідоцтв на промислові зразки на балансах у мистецьких ЗВО коливається, але залишається стабільно низькою: 6,3% у 2019 році зменшується до 2,9% у 2023 році. Дані ОПІВ можуть бути представлені дизайнами виробів, які створюються в рамках художніх і дизайнерських дисциплін, але не є основним напрямком діяльності.

Свідоцтва на географічні зазначення уперше з'являються у 2023 році на балансах у мистецьких ЗВО з часткою 1,4%, що може свідчити про початок роботи ЗВО у сфері брендування локальних культурних продуктів чи мистецьких виробів. Даний тип ОПІВ поставлений на баланс Харківською державною академією дизайну і мистецтв.

Крім того, слід зазначити, що загальна кількість ОПІВ на балансах мистецьких ЗВО у 2023 р. збільшилась більш ніж удвічі, а саме на 37 од., що становить 115 % приросту (див. рис. 31).

Рис. 31. Структура ОПІВ на балансах мистецьких ЗВО у 2019-2023 рр., од. та %

4.7. Структура ОПІВ на балансах педагогічних ЗВО

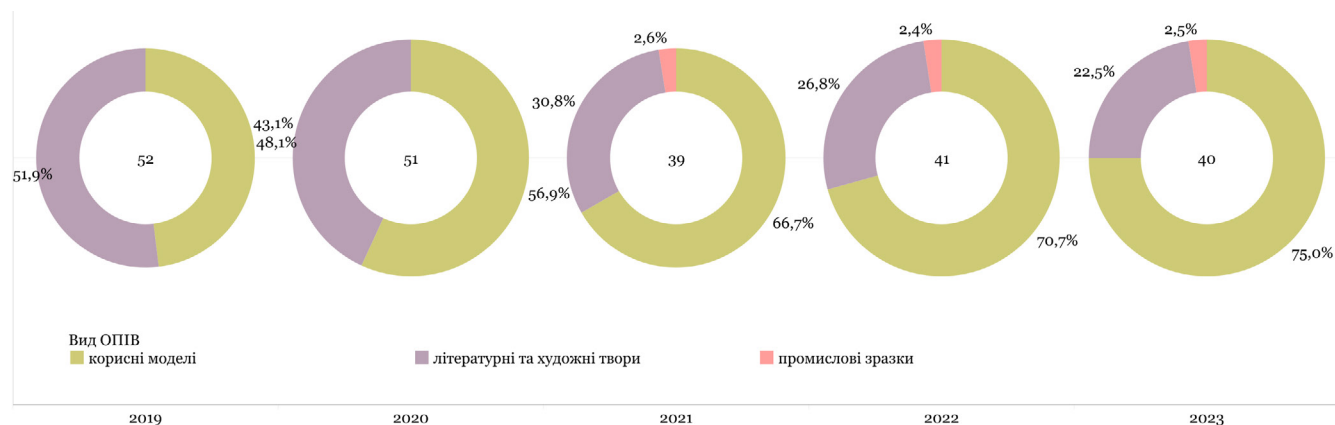
Аналіз кількості та структури ОПІВ на балансах педагогічних ЗВО у 2019–2023 рр. надано на рис. 32, який свідчить про спадну динаміку кількості ОПІВ на 12 од. з темпом зменшення на (-23 %). Загальне скорочення кількості ОПІВ може свідчити про зниження активності у реєстрації або вилучення деяких об'єктів із балансу.

Щодо патентів на корисні моделі, то їхня частка значно зменшилась: з майже 48 % у 2019 році до 22,5 % у 2023 році, а зважаючи на зменшення загальної кількості ОПІВ на балансах педагогічних ЗВО, то у кількісному виразі темп зменшення патентів на корисні моделі становив (-64 %) у 2023 р. порівняно з 2019 р.

Частка авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансах педагогічних ЗВО суттєво збільшилась з майже 52 % у 2019 році до 75% у 2023 році, що може свідчити, що реєстрація навчально-методичних матеріалів є типовою для педагогічних ЗВО.

Частка свідоцтв на промислові зразки на балансах даних ЗВО залишалася стабільно низькою: близько 2,4–2,6% протягом 2021-2023 рр. Отже, педагогічні ЗВО зосереджені на постановці на баланс свідоцтв на літературні та художні твори, що відображає їхню специфіку у реєстрації навчальних і методичних матеріалів (див. рис. 32).

Рис. 32. Структура ОПІВ на балансах педагогічних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

4.8. Структура ОПІВ на балансах профільних ЗВО

Щодо динаміки кількості ОПІВ на балансах профільних ЗВО (рис. 33), то у 2019 році на балансі було 1379 ОПІВ, але до 2023 року їх кількість збільшилася до 1762 ОПІВ. Щодо структури ОПІВ на балансах даних ЗВО, то патенти на корисні моделі мають найбільшу частку у структурі балансів профільних ЗВО: від 38,1% у 2019 році до 40% у 2023 році.

Питома вага патентів на винаходи на балансах профільних ЗВО майже не

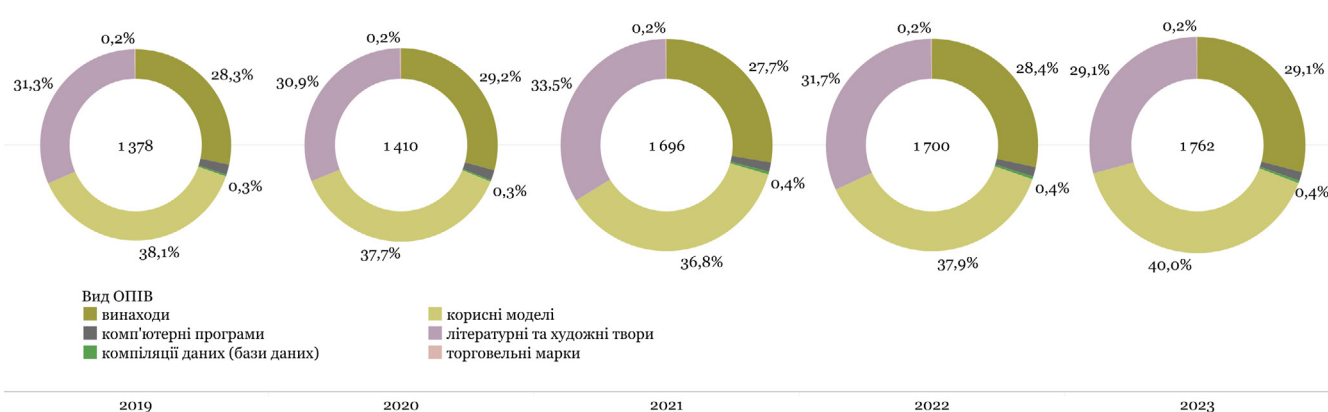
коливалась протягом 2019-2021 рр., та у середньому становили 27-30 %. Наявність значної частки патентів на винаходи та корисні моделі на балансах профільних ЗВО свідчить про спрямованість профільних ЗВО на практичні технічні розробки.

Щодо авторських свідоцтв на літературні та художні твори, то їх частка на балансах профільних ЗВО упродовж 2019-2023 рр. є значною, але з поступовим зниженням з 31,3% у 2019

році до 29,1% у 2023 році. Тобто, можна сказати, що патенти на корисні моделі, патенти на винаходи та авторські свідоцтва на літературні та художні твори у середньому становить третину балансів профільних ЗВО у структурі ОПІВ на кожен вид ОПІВ (див. рис. 33).

Частка авторських свідоцтв на комп'ютерні програми на балансах даних ЗВО поступово зменшується з 1,7% у 2019 році до 1,3 % у 2023 році. ●

Рис. 33. Структура ОПІВ на балансах профільних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

4.9. Структура ОПІВ на балансах технічних ЗВО

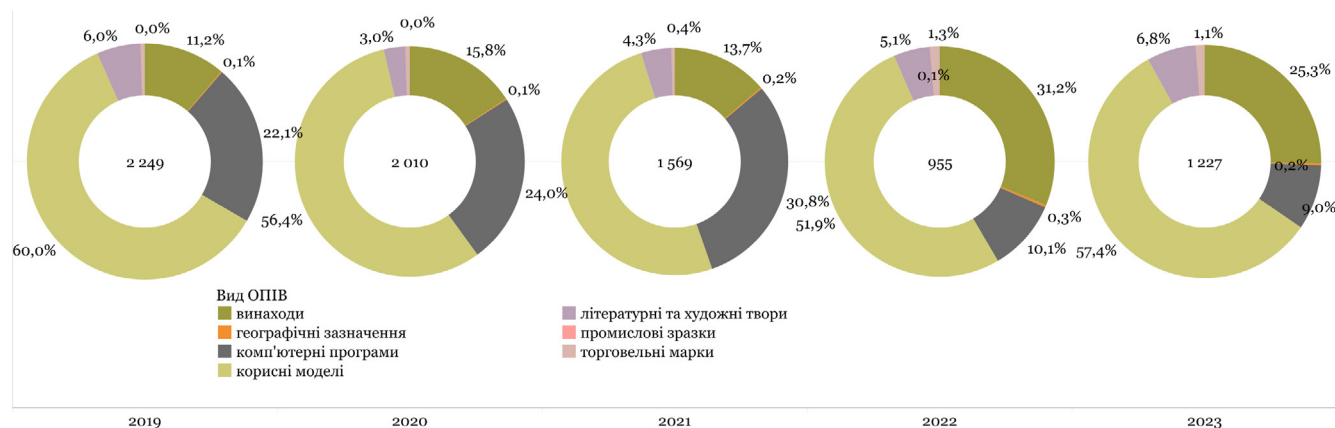
Аналіз кількості та структури ОПІВ на балансах технічних ЗВО у 2019–2023 рр. представлено на рис. 34, у 2019 році на балансах технічних ЗВО було 2249 ОПІВ, але ця кількість суттєво зменшилася до 955 у 2022 році, після чого у 2023 році трохи зросла до 1227 ОПІВ. Загальний спад може бути зумовлений скороченням активності у сфері реєстрації нових об'єктів або вилученням застарілих ОПІВ.

Щодо структури ОПІВ на балансах технічних ЗВО, то значну частку на балансах ОПІВ займають патенти на корисні моделі, хоча їх частка зменшилася з 60 % у 2019 році до 50,5% у 2021 році і до 57,4% у 2023 році, що підкреслює орієнтованість технічних ЗВО на прикладні інновації.

Частка авторських свідоцтв на комп'ютерні програми зростала з 22% у 2019 році до майже 31% у 2022 році,

але знизилася до 10,1% та до 9 % у 2022 та 2023 рр. відповідно, це може свідчити про потенційні акценти даних ЗВО на цифрові розробки, хоча тенденція є нестабільною. Питома вага авторських свідоцтв на літературні та художні твори на балансах технічних ЗВО мають частку на рівні 3-7 % упродовж 2019-2023 рр., що відповідає спрямованості ЗВО на технічні, а не гуманітарні напрями (рис. 34).

Рис. 34. Структура ОПІВ на балансах технічних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

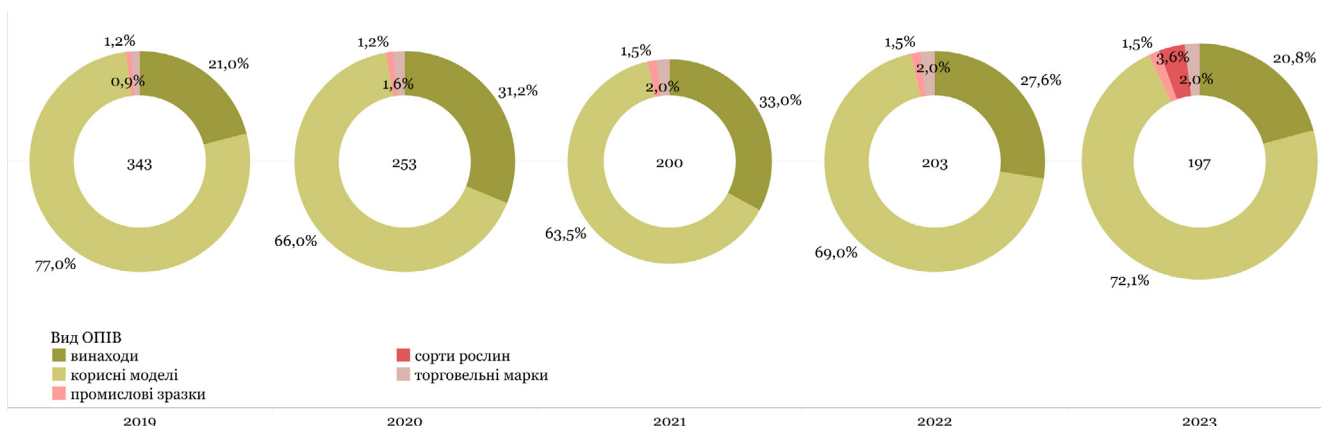
4.10. Структура ОПІВ на балансах технологічних ЗВО

Згідно з рис. 35 у 2019 році технологічні ЗВО мали 343 ОПІВ на балансах технологічних ЗВО, при чому кількість поступово зменшувалася, досягнувши мінімуму на рівні 197 ОПІВ у 2022 році, що на 42,5 % менше ніж аналогічний показник 2019 року, тобто можна говорити про спадну динаміку щодо кількості ОПІВ на балансах технологічних ЗВО.

Щодо структури ОПІВ на балансах технологічних ЗВО, то патенти на корисні моделі постійно займають найбільшу частку в структурі, хоча їх частка знизилася з 77 % у 2019 році до 72,1% у 2023 році, при чому зважаючи на спадну динаміку ОПІВ на балансах даного виду ЗВО, то загальна кількість патентів на корисні моделі на балансах технологічних ЗВО скоротилась на 46 %. Це підтверджує практичну орієнтованість технологічних ЗВО на створення прикладних рішень.

Частка патентів на винаходи на балансах технологічних ЗВО збільшилася з 21,0% у 2019 році до 31,2% у 2022 році, але знизилася до 25,8% у 2023 році. Питома вага свідоцтв на промислові зразки залишається стабільно низькою на рівні 1–1,5 % протягом усього періоду. Частка свідоцтв на торговельні марки у загальній структурі ОПІВ на балансах даних ЗВО є незначною, але збільшується з 1,2% у 2019 році до 2 % у 2023 році. Також варто зазначити, що у 2023 році 3,6 % у загальній структурі ОПІВ технологічних ЗВО представлено патентами на сорти рослин, і це є характерним для Державного біотехнологічного університету (див. рис. 35).

Рис. 35. Структура ОПІВ на балансах технологічних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

4.11. Структура ОПІВ на балансах ЗВО фізичного виховання та спорту

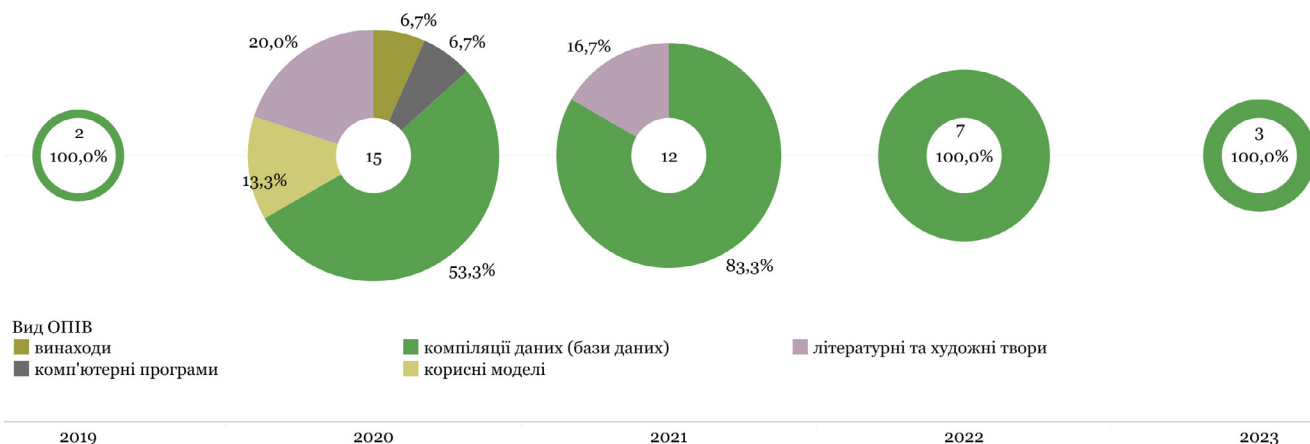
Аналіз кількості та структури ОПІВ на балансах ЗВО фізичного виховання та спорту у 2019–2023 рр. надано на рис. 36. У 2019 році було зареєстровано всього 2 ОПІВ у 2019 році спостерігався різкий стрибок до 15 ОПІВ у 2020 році, але потім кількість зменшилася до 12 у 2021 році, 7 у 2022 році та 3 у 2023 році. Динаміка свідчить про нестабільну активність у сфері постановки ОПІВ на балансі у цих ЗВО.

Щодо структури ОПІВ, то авторські свідоцтва на компіляції даних (бази даних) мають найбільшу питому вагу у структурі ОПІВ на балансах даного виду ЗВО, зокрема 53,3% у 2020 році, 83,3% у 2021 році та по 100% у 2019 та 2022–2023 роках. Авторські свідоцтва на літературні та художні твори у 2020–2021 рр. займали 20% та 16,7% відповідно, але у 2022–2023 рр. на балансах були відсутніми. Отже, ЗВО фізичного виховання та спорту акцентують увагу на постановці на баланс

авторських свідоцтв на компіляції даних (бази даних), детальніше на рис. 36.

Нетиповість постановки ОПІВ на баланс у ЗВО фізичного виховання та спорту пов'язана зі специфікою їхньої діяльності, що спрямована переважно на фізичну підготовку, освітній процес і розвиток методик, які рідко потребують реєстрації як ОПІВ. Основні інновації зосереджені у сфері компіляції даних (бази даних), але їх кількість також залишається невеликою. ●

Рис. 36. Структура ОПІВ на балансах ЗВО фізичного виховання та спорту у 2019-2023 р., од. та %

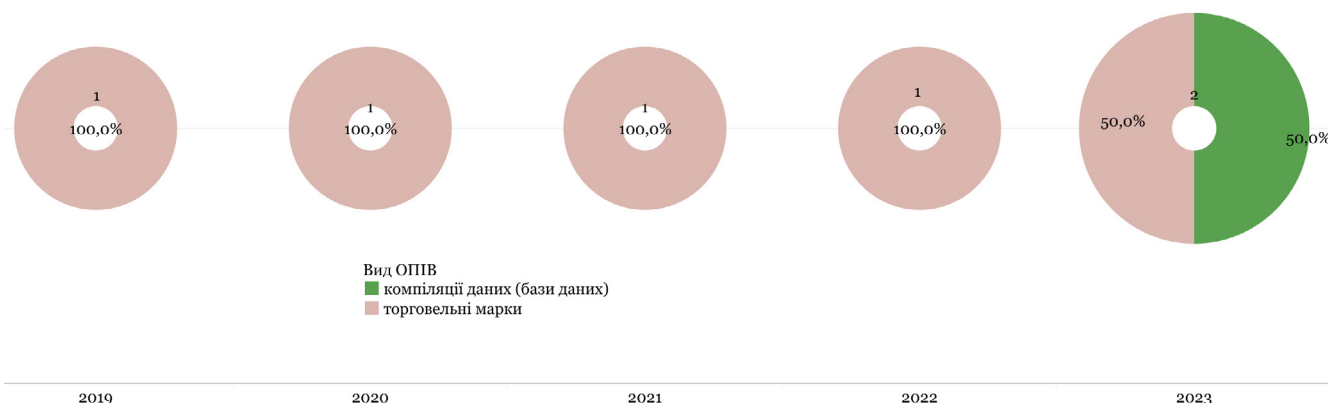
4.12. Структура ОПІВ на балансах юридичних ЗВО

Для юридичних ЗВО в Україні не є характерним постановка ОПІВ на баланс закладу (рис. 37), протягом 2019–2023 років тільки НУ «Одеська юридична академія» мала на балансі 1 ОПІВ щороку у вигляді свідоцтва на торговельну марку. У 2023 року також Національним юридичним університетом ім. Я. Мудрого було поставлено на баланс авторське свідоцтво на компіляції даних (бази даних). Основними причинами низької активності у постановці ОПІВ

на баланс юридичними ЗВО може бути те, що юридичні ЗВО зосереджуються на аналізі правових норм і викладанні, що не потребує значного обсягу прикладних чи технологічних розробок, які зазвичай реєструються як ОПІВ або основний акцент робиться на інтелектуальному аналізі та наукових статтях, які часто не реєструються як ОПІВ і як наслідок не ставиться на баланс закладу. Наявність одиничних торговельних марок та баз даних свідчить про спро-

би інтеграції інтелектуальної власності, але масштаб такої діяльності залишається дуже обмеженим. ●

Рис. 37. Структура ОПІВ на балансах юридичних ЗВО у 2019-2023 р., од. та %

5. Висновки

Отже, загальна кількість ОПІВ на балансах ЗВО зменшилась на 3% у 2023 році порівняно з 2019 роком. Однак спостерігались періоди як спаду, так і відновлення, зокрема у 2023 році показник почав зростати. Найбільший спад кількості ОПІВ стався у 2022 році, що може бути пов'язано з економічними та соціальними викликами, спричиненими війною. Середнє значення кількості ОПІВ на балансах ЗВО за аналізований період склало 6881 одиницю.

Щодо розподілу за видами ОПІВ, то патенти на корисні моделі домінують у структурі ОПІВ на балансах ЗВО, складаючи близько 60% усіх об'єктів, але їх частка поступово зменшується. Патенти на винаходи демонструють зростаючу динаміку як у кількісному, так і у відсотковому відношенні до загальної кількості ОПІВ на балансах, що свідчить про підвищення інтересу до патентування нових технологій.

Авторські свідоцтва на комп'ютерні програми показали значне зниження у 2022 році, але в 2023 році почалось часткове відновлення. У той же час їх частка у загальній структурі ОПІВ залишається низькою. Авторські свідоцтва на літературні та художні твори демонструють стійке зростання, їх частка зросла до 18% у 2023 році.

Активність за видами об'єктів на балансах ЗВО у розрізі їх спеціалізації є наступною: патенти на корисні моделі переважно перебувають на балансах класичних, технічних, профільних та аграрних ЗВО; патенти на винаходи мають

значну частку в технічних і класичних університетах, зокрема зростання спостерігається у профільних ЗВО; авторські свідоцтва на комп'ютерні програми характерні для технічних і класичних ЗВО, хоча у технічних установах їх кількість знизилася; авторські свідоцтва на літературні та художні твори є характерними для балансів економічних і профільних установ.

Щодо динамічних трендів ОПІВ на балансах ЗВО, то класичні університети мають найбільшу кількість ОПІВ на балансах, зростаючи протягом аналізованого періоду; технічні ЗВО демонструють спадну динаміку, особливо у кількості патентів на корисні моделі та авторських свідоцтв на комп'ютерні програми. Аграрні ЗВО відзначаються стабільним зростанням кількості ОПІВ до 2022 року, але у 2023 році спостерігався незначний спад. Економічні та мистецькі ЗВО мають помірне зростання ОПІВ на балансі, що вказує на сталість їх інтересу до захисту інтелектуальної власності.

Щодо видів ОПІВ на балансах ЗВО, переважна частка патентів корисних моделей знаходиться на балансах класичних, технічних та профільних університетах. Для технічних університетів характерним є суттєвий спад за період 2019–2023 років (з 1350 до 704 одиниць), тоді як класичні університети демонструють стабільне зростання (з 1442 до 1627 одиниць).

IP OFFICE | АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

Найбільша кількість патентів на винаходи належить класичним і профільним університетам. Технічні ЗВО демонструють спад у цій категорії, тоді як аграрні університети зберігають стабільні, але невеликі показники. Авторські свідоцтва на комп'ютерні програми на балансах установ характерні для технічних університетів, хоча їх кількість суттєво знизилась у 2022–2023 рр. У класичних ЗВО цей показник, навпаки, зріс майже вчетверо.

Найбільшу кількість авторських на літературні та художні твори мають економічні та профільні університети. Їхня частка на балансах зростає завдяки активному використанню у навчальній діяльності. Авторські свідоцтва на торговельні марки є найпоширенішими в класичних та технічних університетах. Ця категорія демонструє стабільне зростання, відображаючи потребу у брендуванні освітніх послуг.

Щодо патентів на сорти рослин, то аграрні університети переважають у цій категорії щодо постановки цих ОПІВ на баланси, але кількість патентів на сорти рослин значно зменшилася через загальні економічні виклики.

Близько 28% досліджених ЗВО НЕ мають жодного ОПІВ на балансі. Це, зокрема, класичні, педагогічні та технічні університети, що може свідчити про менш активну участь у створенні чи реєстрації інтелектуальних активів.

Щодо активності у постановці на баланс за спеціалізаціями ЗВО, то:

- класичні університети є лідерами у багатьох категоріях ОПІВ завдяки їх багатофільній діяльності;
- технічні університети мають високу активність щодо постановки на баланс патентів на корисні моделі та авторських свідоцтв на комп'ютерні програми;
- мистецькі університети показують зростання на балансі свідоцтв на промислові зразки, що може свідчити про акцент на дизайні;
- юридичні та гуманітарні ЗВО мають найменшу кількість ОПІВ на балансі, що може бути обумовлено специфікою їхньої освітньої діяльності.

Тенденції постановки ОПІВ на баланси ЗВО свідчать про важливість інтелектуальної власності для зміцнення інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності університетів. Основні виклики пов'язані зі зменшенням активності у сфері патентування через зовнішні економічні та соціальні фактори, а також через повномасштабне вторгнення. У той же час, спостерігається зростання інтересу до окремих видів ОПІВ, зокрема винаходів та літературних творів, що свідчить про адаптацію ЗВО до нових умов та пріоритетів розвитку. ●